

107362

**NİĞDE VE ÇEVRESİNDEKİ HALKOYUNLARI
VE OYUN MÜZİKLERİNİN TESPİTİ**

107362

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Fatih UYAN
406951008

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih: 06.07.2001
Tezin Savunulduğu Tarih: 28.06.2001

Tez Danışmanı : Öğrt. Gör. Cihangir TERZİ
Diğer Jüri Üyeleri Doç. Fikret DEĞERLİ
Öğrt. Gör. Süleyman ŞENEL

Haziran 2001

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

ÖNSÖZ

Dünya üzerinde yaşayan insan topluluklarını millet yapan en önemli unsurlarından birisi kuşkusuz onların kültürleridir.

Dolayısıyla binlerce yılın birikimi, sonucu kazanılan kültürel değerlerin tespiti, değerlendirilmesi, yaşatılması ve uluslararası boyutta Mustafa Kemal Atatürk'ün dediği gibi muassır medeniyetler arasında yüksek seviyede temsil edilmesi ulusal kültür adına yapılması gereken en önemli görevdir.

Bu amaçla hareket edildiğinde Türk kültür hayatının önemli kesitlerinden birisini teşkil eden Niğde ve havalisinde geçmişten günümüze yaşatılan halk kültürü içerisinde tespit edilen Halkoyunları ve oyun müziklerinin belgelenmesi, incelenmesi ve öğretilmesi maksadıyla İ.T.Ü ve Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Halk Oyunları Ana Sanat Dalı alanında belirlediğimiz Yüksek Lisans Tezi çalışmasını bu hususta hazırlamaya karar vermiş bulunmaktayız.

Yapılan çalışma süresi içerisinde yardımlarını gördüğüm danışman hocam Öğretim Görevlisi Cihangir Terziye; Niğde Üniversitesi Güzel Sanatlar Bölümü Öğr.Gör. Mesut Arslan'a, yörede kaynak teşkil eden Ali Ata, Mustafa Altıparmak'a, araştırma ve yazma aşamasında yardımlarını gördüğüm öğrencilerime ve sevgili eşime teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

Haziran 2001

Fatih UYAN

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER	ii
KISALTMALAR	v
FOTOĞRAFLAR - EKLER LİSTESİ.....	vi
TABLoların LİSTESİ.....	vii
ÖZET.....	viii
SUMMARY.....	x
1.GİRİŞ	1
2.BÖLÜM.....	3
NİĞDE’NİN TARİHİ, COĞRAFİ VE SOSYO-KÜLTÜREL YAPISINA GENEL BİR BAKIŞ.....	3
2.1. NİĞDE’NİN TARİHİ VE COĞRAFİ KONUMU.....	3
2.2. NİĞDE’NİN SOSYO-EKONOMİK KÜLTÜREL YÖNÜ.....	5
2.3. NİĞDE FOLKLORUNUN GENEL HATLARI.....	10
3. BÖLÜM.....	16
NİĞDE VE ÇEVRESİNDEKİ HALKOYUNLARI (DANSLARININ) VE OYUN MÜZİKLERİNİN TESPİTİ.....	16
3.1. NİĞDE HALKOYUNLARINA (DANSLARINA) GENEL BİR BAKIŞ.....	16
3.1.1. Cezayir Oyunu: (1).....	18
a) Oyunun Analizi.....	18
b) Oyunun Müziği ve İncelenmesi.....	20
3.1.2. Osman Abi Oyunu	21
a) Oyunun Analizi.....	21
b) Oyunun Müziği ve İncelenmesi.....	23
3.1.3. Abaru Oyunu.....	24
a) Oyunun Analizi.....	24
b) Oyunun Müziği ve İncelenmesi.....	26

3.1.4. Pınar Başı Oyunu.....	27
a) Oyunun İncelenmesi	27
b) Oyunun Müziği ve İncelenmesi.....	28
3.1.5. Porsuk Oyunu	30
a) Oyunun İncelenmesi	30
b) Oyun Müziği	32
3.1.6. İki ayak Oyunu.....	33
a) Oyunun İncelenmesi	33
b) Oyun Müziği ve İncelenmesi.....	36
3.1.7. Cimdallı (Hopdündarlı) Oyunu.....	37
a) Oyunun İncelenmesi	37
b) Oyun Müziği ve İncelenmesi.....	39
3.1.8. Ağırlama Oyunu	40
a) Oyunun İncelenmesi	40
b) Oyun Müziği ve İncelenmesi.....	42
3.1.9. Çekin Halay Dizilsin Oyunu	43
a) Oyunun İncelenmesi	43
b) Oyun Müziği ve İncelenmesi.....	45
3.1.10. Üç Ayak Oyunu (Peşkir Çektim Direkten).....	46
a) Oyunun İncelenmesi	46
b) Oyun Müziği ve İncelenmesi.....	48
3.1.11. Bitli Çoban Oyunu	49
a) Oyunun İncelenmesi	49
b) Oyun Müziği ve İncelenmesi.....	51
3.1.12. Damlara Çıkma (Kadın Üç Ayağı) Oyunu.....	52
a) Oyunun İncelenmesi	52
b) Oyun Müziği ve İncelenmesi.....	54
3.1.13. Halay (Helkimi Suyu Daldırdım)	55
a) Oyunun İncelenmesi	55
b) Oyun Müziği ve İncelenmesi.....	57
3.1.14. Cezayir Oyunu.....	58
a) Oyunun İncelenmesi	58
b) Oyun Müziği ve İncelenmesi.....	61

3.1.15. Aşağıdan Gelen Canlı Araba	62
a) Oyunun İncelenmesi	62
b) Oyunun Müziği ve İncelenmesi.....	64
3.1.16. Hasan'ı Dağlardan İndiremedim.....	65
a) Oyunun İncelenmesi	65
b) Oyun Müziği ve İncelenmesi.....	67
3.1.17. İrfanım Dalım Yok	68
a) Oyunun İncelenmesi	68
b) Oyun Müziği ve İncelenmesi.....	70
3.1.18. Sin Sin Oyunu	71
3.1.19. Abarı 2	72
a) Oyunun Müziğinin İncelenmesi	73
3.2. Yörede Kullanılan Çalgılar.....	74
3.2.1. Halk Çalgıları	74
Bağlama	74
Zurna	74
Davul	74
Çifte.....	76
Dombır.....	80
3.2.2. Tam Takım Sazlar.....	83
SONUÇ.....	85
KAYNAKLAR.....	87
EK 1 İNCELEME TABLOSU.....	88
ÖZGEÇMİŞ	89

KISALTMALAR

a.g.e.	: Adı geçen eser
a.g.ş.	: Adı geçen şahıs
bkz	: Bakınız
C.	: Cilt
Doç.	: Doçent
Dr.	: Doktor
Gör	: Görevlisi
İst.	: İstanbul
İ.T.Ü	: İstanbul Teknik Üniversitesi
Öğr.	: Öğretim
Prof.	: Profesör
Rep.	: Repertuar
s	: Sayfa
Sos. Bil. Enst.	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
TDK	: Türk Dil Kurumu
THM	: Türk Halk Müziği
T.H.O	: Türk Halk Oyunları
TMDK	: Türk Musikisi Devlet Konservatuarı
TRT	: Türkiye Radyo Televizyon
v.b.	: Ve benzeri
v.s.	: Ve saire
Yay.	: Yayınları
Yrd.	: Yardımcı
y.y.	: Yüzyıl

FOTOĞRAFLAR - EKLER LİSTESİ

Sayfa

Çiftenin Çalınışı.....	78
Çiftenin Önden Görünüşü.....	79
Dombıra.....	81

TABLÖLAR LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo 1. İnceleme tablosu.....	88

ÖZET

“Niğde İli Çevresindeki Halkoyunları ve Oyun Müziklerinin Tespiti” adlı bu çalışma, tabii ve tarihi zenginliğinin yanı sıra sosyal ve kültürel yönden de önemli bir yapıya sahip olan Niğde ili ve çevresini konumuz doğrultusunda bütün yönlerle ve bilimsel yöntemlerle ortaya koyarak incelemeyi amaçlamaktadır.

Bu çalışmayla Niğde ili ve çevresinde yaşatılan halkoyunları ve oyun müziklerinin daha yakından tanınma imkanı sağlanacaktır.

Çalışmamızın Birinci Bölümünde Halkının büyük çoğunluğunu sanata olan düşkünlüğüyle tanıdığımız, bağlarıyla meşhur şirin ilimiz Niğde’nin geçmişten günümüze tarihçesi, coğrafik konumu, ekonomik yapısı ve nüfus durumu anlatılmaya çalışılmıştır.

İkinci bölümde, çalışmamızın özünü teşkil eden Niğde yöresi ve çevresinde yaşatılmaya çalışılan Halkoyunları ve müziklerinden bahsedilmiştir.

Tezde verilen malzemeler, bizzat sahada “derleme yöntemiyle” tespit edilmiştir. Kaynak kişilerle bizzat görüşülerek elde edilen bu bilgiler bilimsel yöntemlerle ortaya konulmuştur. Derlenen oyun müzikleri yine sahada en önemli kaynak kişilerden alınarak dikte edilmiş, güftedeki de ayrıca elde edilmeye çalışılmıştır.

Buna ilaveten oyunlarda görülen insan figürleri detaylarıyla anlatılmış durumdadır. Ayrıca aynı bölümde yetişkin erkekleri askere yollama esnasında yapılan asker düğünü, bilinen geleneksel düğün ve diğer eğlence törenleri de yer almaktadır.

Sonuç ve öneriler kısmında ise böyle bir yöre çalışmasının gerekliliği anlatılarak bizden sonra Niğde yöresiyle ilgili çalışma yapacak araştırmacıların dikkatleri bu yöreye çekilmeye çalışılmıştır.

Ek 1 de ise Derlemede ele geçirilen oyun müzikleri ezgi adı, ayağı, donanımı, usûlü v.b. açıdan bir tablo halinde sunulmuştur.

SUMMARY

This research named “ folk dances and its music “ found in Niğde and around Niğde, is a study composed of the methods of collecting data in field.

Firstly, the history, geography and socio – culturel of Niğde is given based on the ingermation of ansycopliodia, and the title “The general features of Niğde’s folk is explained accrding to gathering data in gield.

With this view, the history of Niğde could be begun 7000 - 5500 BC according to the data gathered from exhibitions in Bahçeli köşk höyüğü, Altunhisar Pınarbaşı höyüğü, Çamardı Celeller Höyüğü, Göllü Bağ Ören and Divaralı höyüğü.

İn written resources, Niğde wasn’t occured with its name in the history, but it was occured with Kemerhisar town around Niğde. İts name was in Tyana in 1200 BC according to the historical writing (charters). After AC 1000, this area was dominated by Turks after struggling to dominate it by Hitit, Arap, Frigya, İrans, Bizans.

The folk features of this area are nearly resembled with Konya’s, Nevşehir’s, Kırşehir’s and Kayseri’s.

For example, the people living in this cities like the same music. They have a living in this cities like the same music. They have a liking for “bozlak”. İn view of the folk tune of the same cities, the tunes of Kerem, Garip, Derbeder with 2.4.6 are occured.

“Bozlak” the gree kinds of folk tune, is importantly attraced in Niğde and around Niğde.

“Ağıtlar” folk music, “güzellemeler” and advising sings was sung as a kırık hava in Niğde an around Niğde.

These are the genre of 2 – 4 – 5 – 6 – 8 – 9. these genre are are composed of the voices of 4 – 5 or 8. their ritmic patterns are poor.

İn the third chapter, folk dances and play’s music are determined in around Niğde. The play’s music and the play were taken from different people at the same time or sometimes the some people.

The tunes from person or people are explaind with note by correcttly dictating.

After this, all genres are explained below :

- 1- The voice pattern of tune.
- 2- Measure
- 3- Total measure numbers
- 4- Intervals
- 5- Ritmic resemblance
- 6- The anylse of melodi
 - a) Melodic resemblance
 - b) The anylse of word in tunes. etc

18 ones tunes performed in folk dance in this area found. These are 2 – 4 and 6. the six of tunes :

$$2 + 4 = 6$$

$$4 + 2 = 6$$

$$3 + 3 = 6$$

Those mentioned above are single, not complex.

As it is in the dance played in Niğde and musical plays, the plays in this area are single action or two actions.

It is diffucult to meet “HALAY” which has two sections. In this area, “Halay and Spoon plays” are dominated. “HALAY plays” are mostly concerned about feet.

In the third chapter, folk instruments accompaind with Folk dance are determined and explained. In addition this, “Tam takım” composed of men playing instruments which was importantly tradition is explained.

The instruments of “Tam Takım”

- a) Clarinet
- b) Cümbüş
- c) Keman
- d) Def – daire – darbuka
- e) Bağlama

Musical festivals were performed with the instruments of Tam takım once upon a time. Today Dram and Zurna are used.

Those mentioned above are illustrated.

Also, men costumes and aksesuars are illustrated.

In the conclusion, the methods and aims of the folk instruments performed in the play tunes and instruments tools used in dance and plays found in this area are explained.

At the end of this study, folk tunes noted and dictated are classified on the analyse table.

1. BÖLÜM

GİRİŞ

“Niğde ve çevresindeki Halkoyunları ve Oyun Müziklerinin Tespiti” adlı bu çalışma folklorik bakımından son derece enteresan ve bir o kadar zengin yapıya sahip Niğde İli ve Çevresini konu almaktadır. Niğde İç Anadolu Bölgesi Orta Kızılırmak bölümü içinde kurulmuş bir il ve bu ilin merkezidir. Kuzeyinde Aksaray ve Nevşehir, Doğusunda Kayseri ve Adana, Güneyinde İçel, Batısında Konya İlleri vardır. Merkez ilçesi dahil 5 ilçesi vardır: Niğde (Merkez İlçe), Bor, Çamardı, Altunhisar ve Ulukışladır. Yöre oldukça zengin tarihi ve turistik bir yapıya sahiptir. Daha önceki yıllarda Aksaray İli Niğde’nin İlçesi konumundayken Ankara ve Kırşehir İlleri de komşu iller konumunda idi.

Niğde ili ve Çevresi uzun yıllar boyu göç alan bir belde olarak bilinmektedir. Özellikle, balkanlar ve havalisinden yöreye göç eden kitleler bu yöreye iskân edilmişlerdir. Kültürü yaratan ve yaşatan insanlar olduğuna göre, bu göçler yöreye yeni folklorik değerlerin yoğun vaziyette gelmesine sebep olmuştur. Ayrıca komşu illerden Kırşehir, Ankara, Konya, Nevşehir, Aksaray, Yöresel Müzik ve Danslar bakımından, buna ilaveten buralarda yaşayan “Abdal Türkmenlerin” sayesinde çok zengin ve çeşitlilik arz eder. Her ne kadar ilin coğrafi sınırları belirli sınır içerisinde sıkışıp kalmışsa da; Kültür, Folklor coğrafyası pek çok İç Anadolu illeriyle akrabalık, özdeşlik taşır. Özellikle müzikal ve oyun karakterleri açısından özdeşlik dikkat çekicidir. Fakat yöre (dans) Halkoyunları, oyun müzikleri ve türküleri, gelenek görenekleri üzerindeşu ana kadar ciddi ve akademik bir çalışma yapılmamış olması dikkat çekmektedir. Bu sebepten pek çok yöresel dans ve oyun müzikleri zaman içerisinde yok olup gitmiştir. Niğde yöresi halk ezgileri ekseriyetle halayla birleşmiş, birbirlerine eşlik edip tamamlayıcı olmuşlardır. Özellikle; gerçekte sözlü olan ezgiler oyun esnasında yalnızca enstrümantal icra edilmiştir. Kış geceleri, oturak alemlerinde, baharda bağ eğlencelerinde sözlü geceler, şöenler düzenlemişlerdir. Düğünler, asker düğünleri, kına gecelerinde olduğu gibi...

Bu çalışma; yörede yapılan ve yapılacak olan çalışmalarımıza yardımcı olabilecek genel bilgilerin tesbiti şeklinde değerlendirilmelidir. Zira bu tür çalışmalar Türk Folklorunun gelecekteki modern uygulamaları bakımından önemlidir.

2. BÖLÜM

NİĞDENİN TARİHİ, COĞRAFI VE SOSYO – KÜLTÜREL YAPISINA GENEL BİR BAKIŞ

2.1. NİĞDENİN TARİHİ VE COĞRAFI KONUMU

Niğde'nin antik tarihine ait bilgileri bölgede yapılan Bahçeli Köşk Höyüğü, Altun Hisar, Pınar Başı Höyüğü, Çamardı Celaller Höyüğü, Göllü Dağ Ören Yeri ve Divaralı Höyüğü kazılarında elde etmekteyiz. Bu bilgilere dayanarak Niğde tarihini M.Ö. 7000 – 5500'li yıllardan itibaren başlatmamız mümkün olabilmektedir ¹

Yazılı kaynaklarda Niğde'nin tarih sahnesinde yer alışı bizzat kendi ismiyle değil ancak, şimdi kendi sınırları içerisinde bulunan Kemerhisar ilidir. Tarihi metinlerde, M.Ö. 1200'li yıllarda Tyona ismiyle rastlıyoruz. Hitit sınırları içerisinde bulunan Kemerhisar; Tuana, Ana, Tyana gibi değişik adlarla anılmıştır. Bir Hitit imparatorluğunu sona erdiren Maşa Hititler, iki Hitit İmparatorluğu'nu kurmuşlar ve Tyana'yı hükümet merkezi yapmışlardır. Dönemle ilgili kaynakların ifadelerinden, önce Frigyalıların, sonra da İranlıların bu bölgeyi işgal ettiklerini öğreniyoruz. Kısa süren Frigya işgalinin ardından İran hakimiyeti M.Ö 4.yy'a kadar devam etmiştir. İran hakimiyetine Büyük İskender son vermiştir. Bundan sonra, bölge Asya – Anadolu (Bizans) Krallıkları arasında bir mücadele alanı olmuştur²

Bölge; Hristiyanlığın ortaya çıkmasından sonra önce Doğu Roma İmparatorluğu'nun kontrolüne geçer. Havarî S. Paul M.S. 50. yıldan itibaren bu civarda Hristiyanlığı yayma faaliyetlerine başlar. Bölge M.S. 7. asırdan itibaren Bizans, İran \ Sasani ve Araplar arasında hakimiyet mücadelesine sahne olur. 620 yılında Sasaniler'in istilasına maruz kalan bölge kısa sürede Bizanslılar tarafından geri alınır. 640 yılından itibaren Arap öncü akınlarına sahne olur³

Nihayet ardı arkası kesilmeyen Arap akınları neticesinde bölge, M.S. 707. 710 yıllarında Arapların hakimiyetine geçer. Arapların bölgeyi ele geçirme tarihinden itibaren Tyana önemini kaybetmeye başladı ve rolünü Niğde'ye devretti.

¹ Niğde ili yıllığı, "Niğde Tarihi", Niğde 1997, s. 9 - 10

² GEDİK, İlhan, 20.yy Başlarında Niğde, Niğde 1996, s. 3

³ a.g.e. s. 3

Niğde'nin ne zaman ve nasıl kurulduğu hakkında kesin bilgiler bulunmamakla birlikte Evliya Çelebi, bu kentin "İstanbul'u onaran Kayser Rum; Kayseri, Niğde ve Konya'yı da yeniden kurdu". Cümlesi ile Bizanslılar tarafından kurulmuş olabileceğine işaret etmektedir⁴

Niğde ve çevresi kısa zaman içerisinde Danişmend Gazi ve Oğlu Emir Gazi tarafından fethedildi ve Melikşah tarafından ikta olarak bunlara verildi. Çok geçmeden II. Kılıç Arslan bütün Danişmend ili fethetmeye başladı. 1171 yılında Ulukışla dışında kalan Niğde bölgesini tamamen hakimiyeti altına aldı. Böylece Niğde, Konya Selçuklu Sultanlığına bağlandı⁵

Bu tarihten itibaren imar ve iskan faaliyetleri başladı. Üçokların bazı boylarından Kınık, Avşar ve Yuva boyları olması kuvvetle muhtemeldir. Bu zaman zarfında Niğde, Anadolu Selçuklularının Askeri Merkezi durumuna geldi⁶

Ne yazık ki bu istikrar dönemi uzun sürmedi. Alaattin Keykubat'ın ölümünden (1237) sonra tahta oturan II. Keyhüstem, babasının mirasını iyi kullanmadı. Devletin yönetiminde bir otorite boşluğu ortaya çıktı ve giderek bölgeye yayıldı. Devlette isyan baş gösterdi. Nihayet 1240 yılında isyancı Baba İshak; Maraş, Sivas, Kayseri ve Niğde'yi işgal etti⁷

Bundan kısa bir süre sonra Moğollar (İlhanlılar) bölgeye ulaştılar. 1243 yılında yaptıkları Köseadağ Muharebesinden sonra bölgenin kontrolünü ele geçirdiler. Bölgenin kontrolü Moğollarda olmasına rağmen Anadolu Selçuklularının oradan kalkmasına kadar bu bölgede iç hesaplaşmalar ve taht kavgalarını devam ettiriyoruz. 1305 yılında Anadolu Selçukluları II. Mesudun ölümünden sonra devlet fiilen sona ermiş ve bölgeyi İlhanlı valileri idareye başlamışlardı. Bu dönemde daha önce yaşayan imar faaliyetlerinin devam ettiğine şahit oluyoruz. Nitekim Niğde'nin en güzel eseri olan Hüdavent Hatun Türbesi Selçuklularının son döneminin yadigârıdır⁸

⁴ GEDİK, İlhan, a.g.e. s. 5

⁵ Niğde İli Yıllığı, s. 11 - 12

⁶ GEDİK, İlhan, a.g.e. s. 9

⁷ Niğde İli Yıllığı, s. 12

⁸ GEDİK, İlhan, a.g.e. s. 11

bölgedeki ilhanlı hakimiyeti, isim değiştirerek 1335'ten 1366 tarihine kadar anılan tarihte İlhanlıların Anadolu valisi olan Alâeddin Eretna, devletten bağımsızlığını ilan etti.bu hal 1366 yılında Karamanoğlu Alâeddin Ali Beyin Niğde ve Aksaray'ı ele geçirmesine kadar devam etti⁹

Bu tarihten sonra bölgede Karamanoğulları Beyliğinin ağırlığı hissedilmeye başlandı. Karamanoğulları önce Selefleri Eretna Devleti ile bölgenin hakimiyetini ele geçirme ve idame ettirme hususunda uzun mücadeleye başladılar¹⁰

Bölgede yaşayan hakimiyet mücadeleleri ve iktidarsızlık 1470 yılına kadar devam etti. Bu tarihte bölgenin hakimiyeti Osmanlı Devletine geçti¹¹

II. Murat devrinde (1421 – 1451) Anadolu'da devşirme meselesi yüzünden çıkan kargaşayı önlemek maksadıyla Malatya, Sivas, Kayseri ve Niğde'ye bazı müdahalelerde bulundu. II. Murat Hüdavendigâr'ın yerine oturan Fatih zamanında (1451 – 1481) Niğde ve çevresi tamamen Osmanlı topraklarına dahil edildi.

Bölgedeki Osmanlı hakimiyeti bazı istisnalar hariç tutulursa Osmanlı Devletinin yıkılışına kadar devam etti

Osmanlı döneminde de daha önce yapılan imar faaliyetleri devam etmiştir. 16. yy. sonlarında Dışarı Camii, 1831 yılında Rahmaniye Camii inşa edilmiştir¹² Ayrıca bu dönemde daha önce yapılmış olanların iyi muhafaza edildiği ve yıprananların tamir edildiğine şahit oluyoruz. Akmedrese, Sungurbey Camii ve Bedesten gibi mekanlar bu dönemde büyük onarım görmüştür¹³

2.2. NİĞDE'NİN SOSYO EKONOMİK VE KÜLTÜREL YÖNÜ

Niğde'nin tarih içerisinde muhtelif devletlerin eline geçmesi nüfus yapısında hareketlilik meydana getirmiştir. Niğde sancağının nüfusu üzerinde elimizde bulunan ilk ciddi çalışma 1831'de yapılan genel nüfus sayımıdır. Pek çok eksiklerine rağmen bu sayım devletin nüfusunu doğru tahmin edebilmesinin dayanağıdır.

⁹ Niğde İl Yıllığı, s. 15

¹⁰ GEDİK, İlhan a.g.e. s. 13

¹¹ Niğde İl Yıllığı, s. 16

¹² YILMAZ, Faruk, Anadolu' da Türk Anıtları I, Niğde, s. 98

¹³ a.g.e. s. 100

1831 genel nüfus sayımında Niğde sancağı merkez nüfusun toplam 59.976'dır. bu sayının 14.703'ü gayr-i müslim 45.273'de müslümandır.

1868 yılındaki Niğde Sancağı merkez nüfusu 1869 yılında çıkarılan ilk Konya Vilayeti Salnamesi'nde kaza merkezleri ve köylerin toplam nüfusunun toplamı 89.376'dır. Ürgüp ve Nevşehir kazası nüfusu çıkınca Niğde Merkez ve nahiyelerin nüfusunun toplamı 35.985'dir.

1831 ile 1968 nüfus sayımı sonuçları karşılaştırıldığında yıllık %1,28'lik nüfus artışı gözlenmektedir¹⁴

1899 yılı Niğde Sancağının nüfusunun toplamı 212.131'dir. K.Karpat aynı yıl için verdiği rakamlarda sancak nüfusunu 272.495 kişi olarak göstermektedir¹⁵

1919 yılında Niğde'nin nüfusu 291.117'dir. Bunun 222.100'ü müslüman 64.017'si gayri müslimdir¹⁶

İl Nüfus Müdürlüğünden aldığımız bilgilere göre 1997 yılından Niğde Merkezinin toplam nüfusu 68.700 olarak tespit edilmiştir. Bor, Altunhisar, Çamardı ve Ulukışla ilçeleriyle birlikte toplam nüfus 322.446'dır.

Niğde Sancağının etnik yapısını Türkler, Ortodoks Rumlar ve Ermeniler oluşturmakta idi. Bu dört unsur içerisinde dikkatleri çeken en önemli etnik grup şüphesiz Ortodoks Türklerdir. Bu bölgede gari müslim adedinin Osmanlı Devleti ortalamasının üzerinde bir rakamla tekabül etmesinin sebebi Niğde'nin Konya ve çevresini metropolinin ikâmet merkezi olmasıdır.

Kaynaklarda Rum diye bahsedilen fakat Türkçe'den başka dil bilmedikleri, kilise de Türkçe ibadet ettiklerini tespit ettiğimiz insanlar Türklerdir.

Karadeniz'in kuzeyinden Balkanlardan inen Türk boylarının Rum ve Avrupalı misyonerler vasıtası ile Hristiyanlaştırdıkları, daha sonra bu kitleyi Bizanslılar tarafından Anadolu'yu yavaş yavaş ele geçirmeye başlayan Müslüman Türklere karşı savunmak için Anadolu'nun çeşitli yerlerine yerleştirilmişlerdi.

¹⁴ GEDİK, İlhan, a.g.e., s. 80 - 81

¹⁵ GEDİK, İlhan, a.g.e., s. 85

¹⁶ GEDİK, İlhan, a.g.e., s. 86

Bu insanlardan bir bölümü Niğde ve civarında iskan edilmiştir. Türkçe konuşan ancak dinleri ayrı olan gruba Türkçe konuşan Ortodokslar veya Hristiyan Türkler denilmektedir.

Niğde kazasında yaşayan etnik azınlıklardan birisinin de Ermeniler olduğunu biliyoruz. Ermenilerin genel toplam içerisindeki mevcutları yok edecek kadar azdır¹⁷

93 (1977 - 78) Osmanlı - Rus Harbinden sonra yurtlarını terk etmek mecburiyetinde kalan Kafkas kökenli Türklerin de bölgeye yerleştirildiğini biliyoruz. Miktarı hususunda herhangi bir belgeye rastlayamadık ancak Şahna Mah. Ve yeni kurulan Orhaniye köyünde iskan edildiklerine dair bazı işaretler vardır.

Gerek tabii yollardan gerekse iskan yollarıyla Niğde'ye yerleşmiş pek çok aşiret vardır.

Cumhuriyet döneminde bölgede bulunan en büyük Aşiret Aydınli aşiretidir. Eğitim - öğretim hususunda her yerde olduğu gibi Niğde'de halk cahildi. Meşrutiyetten önce kasabalarda 5 yıllık, 7-8 yıllık okullar bulunmakta idi¹⁸

Sıbyan Mektebi'nin yanında ilkokul ayarında yeni tarz okullarda bulunmakta idi. Niğde merkezinde ibtidai ve Sultani Mektepleri mevcuttu¹⁹

Niğde sancağının ekonomik yapısı, genel olarak ticaret, tarım, hayvancılık, dokumacılık, halıcılık, dericilik, maden işletmeciliği ve nakliyeciliğe dayanmakta idi.

Niğde sancağının ticareti ihracatta tarımsal ürünler; buğday, çavdar, üzüm, az miktarda haşhaş, endüstriyel ürün diyebileceğimiz kire, ham ve işlenmiş deri ve kireç ile yerli sanayi mamulü, halı, pamuklu veya yünlü kumaşa dayanıyor.

İthalatta ise hemen her türlü sanayi ürünü ve bazı tarımsal ürünlere isnat etmekte idi. Yeterli sermayesi bulunan insanlar ticaretle, bulunmayanlar ise İstanbul, İzmir, Adana gibi büyük şehirlere giderek buralarda amelelik, esnaflık, bakkallık ve ticaret gibi çeşitli hizmet ve mesleklerde çalışıyorlardı²⁰

¹⁷ Niğde İl Yıllığı. s. 42 - 43

¹⁸ Niğde İl Yıllığı. s. 47

¹⁹ YILMAZ, Faruk, Kurtuluş savaşı sonrasında Niğde, Hamle mat. 1998 Niğde s. 18 - 19

²⁰ 20. Y. Yıl Başlarında Niğde, 1996 Niğde s. 19 - 36

Niğde sancağında dokumacılık küçük el tezgâhları ile yapılmakta idi. Bazı kazalarda bu tezgahlara oranla daha tezgahlarda dokumacılık büyük yürütülüyordu.

Dericilik, Niğde Sancağının en eski sanayi kolu idi. Dericilik Bor'da daha fazla yaygındı. Kösele ve satyen yapılarak dışarıya ihraç edilmekte idi²¹

Niğde'de kömür, gümüş ve kurşun gibi madenler çıkarılmakta idi²²

Sancak genelinde zirai bitkilerden, buğday, çavdar, arpa, burçak, bakla, fasulye, nohut, mercimek, mısır ve patates yetiştirilmekte idi. Sancağın hemen her tarafında soğan, patates, sarımsak, domates, kavun, karpuz gibi sebzeler yetiştirilirdi.

Niğde kazasının merkez kasabası ile Fartek köyünde, Bor kazasının Kemerhisar köyünde meyvecilik ve üzümculük çok meşhurdu²³

Bugün Niğde'de en çok patates üretimi yapılmaktadır. Elmada en fazla yetiştirilen meyvelerdendir.

Niğde'de yapılan büyük ve küçük baş hayvan besiciliği, at, eşek, koyun, keçi, katır, manda, öküz, deve, arıcılık ve tavukçuluğa dayalıdır²⁴

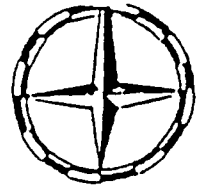
²¹ GEDİK, İlhan, a.g.e. s. 230

²² GEDİK, İlhan, a.g.e. s. 232

²³ GEDİK, İlhan, a.g.e. s. 242 - 243

²⁴ GEDİK, İlhan, a.g.e. s. 246

HARITA

1 / 400 000

KAYSER!

NEVŞEHİR

AKSARY

KONYA

ADANA

İÇEL

1.3.1991 ОУМУМУМІА ГІПЕ
 ГІЗЕН: Нігелі ОАТАРСІ
 КОР НІЗМЕТЕРІ К МІОУМІОУ. МІДНЕ

2.3. NİĞDE FOLKLORUNUN GENEL HATLARI

Yörenin folklorik yapısını genel bir takım hatlar altında toplamak istersek düğün adetleri, ölüm adetleri, doğum adetleri, yemekler, giyim kuşam, türküler ve yöre oyunları v.b. sıralayabiliriz.

Düğün adetleriyle ilgili 1'in 2'sinde bahsedilenlerin yanı sıra, özellikle yörede ölenlerin arkasından ağıt yakmak köklü bir gelenektir. Örnek : Bebek Türküsü (bkz. s.12, 13, 14). yada :

Küçük dende görmedimde yar yarey anakucağı

Koç yiğitler yatağıda yar yarey damlar bucağı

Bir yiğit ölmeyinende sönermi ocağı

Gülüm goncayken soldurdun felek

Ahreterde yaralı gönderdin felek

Ortaya attılarda yar yarey selvi dal gibi

Derimi yüzdülerde yar yarey sırma tel gibi

Ahbaplarım geldi de bakar el gibi

Gülüm goncayken soldurdun felek

Ahreterde yaralı gönderdin felek; gibi.

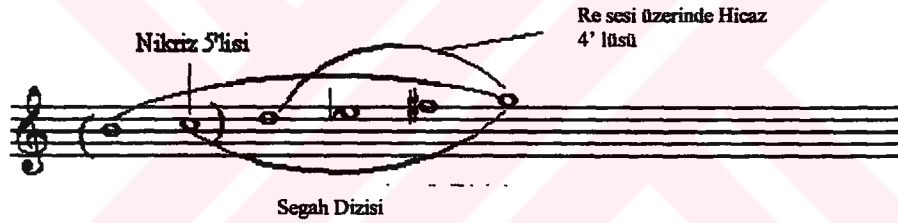
Doğum adetleri ise hemen hemen Türkiye'mizin her yöresiyle benzerlikler taşır. Örneğin kırkı çıkmayan çocuk karanlıkta bırakılmaz, banyo yaptırılmaz, dışarı çıkarılmaz yine kırkı çıkmamış iki çocuk yan yana getirilmez buna ilaveten çocuğun dişini ilk gören kişi çocuğa hediye alır ve diş hediği pişirerek herkese dağıtır. Diş hediği buğday ve nohutun kaynatılmasıdır²⁵

Yörede çok çeşitli yemekler yapılmaktadır. Bunlar dan en önemlisi Niğde tava, üzüm baranası, kabak musakkası, unlu sığırme, kabak köftesi, Niğde tavaşı, Ditme, Tirit, Niğde çanağı, Ayva baransı, havv tatlı havv, cilbir, soğan yahnisi, et

kabağı, yoğurtlu çorba, yoğurtlu kuru kabak sarması, nohutlu kuru etli çanak, mıkla, çemen, mumbar dolması, papara, bozsulu orta dolması, yuvka (ekmek), belli başlılarıdır²⁶

Yöre ve çevresinin türküleri ekseriyetle ritmik bir yapıya sahiptir. Yörede okunan uzun havalarında yoğunluğu dikkat çekmektedir. Yörede daha çok Bozlak ve mayalar icra edilirken baraklarda sevilerek dinlenmektedir. Yöre ve çevresinin oyun ve türkülerinde yer yer çevre illerden Konya, Nevşehir, Kırşehir, Kırıkkale, Keskin, Yozgat, Kayseri ve Ankara illerinin müzikal karakterlerine rastlanmaktadır. Yörede bağlama çalan mahalli sanatçılar, kendi ifadelerine göre özellikle Neşet Ertaş'a olan sevgilerinden dolayı bağlama icralarını "re" perdesini karar kabul etmek kaydıyla gerçekleştirmektedirler²⁷

Yörede TRT tarafından Repertuara alınmış türkülerin melodik yapılarını göz atacak olursak örneğini; TRT Rep – No : 1584 Gine yeşillendi Bor'un bağları adlı türkü

gerçekte Hicaz dizisindedir. Fakat türkü Si perdesine kadar düşerek Segah makamı hissini duyurmaktadır. Aynı his doğrultusunda Si sesini yeden olarak kullanarak do perdesinde asma kalış yapmış böylece Hicaz 4'lüsünün altına bir tam ses ekleyerek Nikriz Çeşnisini göstermiştir. Aynı geçkiler ve asma kalışlar 2253 Aksinneye Vardım, 1758 Cimdallı Çarşında adlı yöre türkülerinde de görülmektedir. Yörede ki türkü ve dans müziklerinin bir kısmı Si perdesi karar kılarak Segah ve Hüzzam Ayağı dizilerinin birleşiminden oluşmaktadır.

Örnek : 1082 Göverdim Bastan Oldum. 1661 Su Gelir Akmaynan. 3302 Bastım Asmanın Dalına. 2761 Sazalcadan Çıktım Ben de Gelirim adlı türkülerdir.

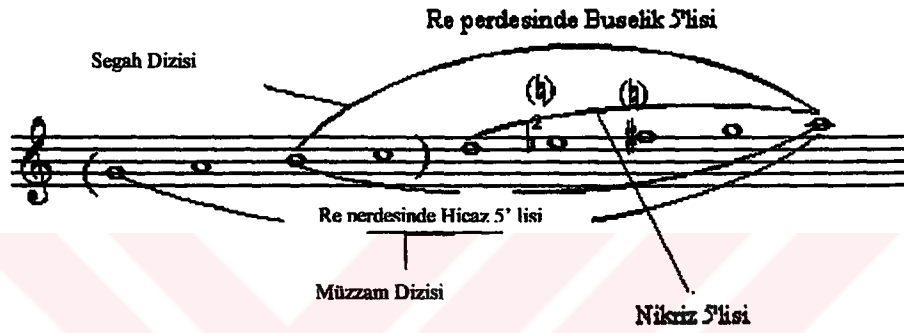
²⁵ Mustafa Durukan, Ali Ercan, Niğde, Mart 2001 Kişisel görüşme

²⁶ Zümrüt Tosun, Nuran Demiray, Niğde, Mart 2001 Kişisel görüşme

²⁷ Mesut Arslan, Niğde, Şubat 2001, Kişisel görüşme

Bir kısım türküler ise Yozgat'ın 648 Yıldız Akşamdan Doğarsın adlı türkü gibi seyir göstermektedir. Buna örnek olarak yöre türkülerinden 3300 Bir Yıldız Doğdu Yüceden, 2297 Gökyüzünde Asılıdır Zembilim v.b.²⁸

Bazı yöre türküleri de (yerinde) La kararda, Karcıgar, Hüseyini, Kürdi ve (Bozlak) dizisindedir. Ayrıca 804 – Aksaray'da söylenen Şerif adlı türkü Zırgüleli Hicaz dizisindedir. Yörede rastlanan değişik yapıda icra edilen Pınar Başı Burma Burma adlı türkü ise Kalenderi ve Yahyalı Kerem Ayağı dizilerinden oluşmuştur.yöre türkülerinden 1367 Bağa Girdim Üzüme adlı türkü Hicaz ve Hüseyini 4'lü, 5'lilerinden oluşmaktadır. Aynı türkü bünyesinde Si bemol sesleri bekar hale dönüştürülerek segah hissi arkasından Nikriz ve Hicaz çeşnileri görülmektedir. Ayrıca yöre türkülerinin usullerinde Orta Anadolu Türkülerinde alışkın olmadığımız 9 zamanlı ve 6 zamanlı örneklere de rastlamaktayız. Mesela; 636 .Damdan Dama Atlan Yar ve 357 Çaya İndim Durnaya²⁹

²⁸ a.g.ş.

²⁹ a.g.ş.

BEBEK

Dalma Beyim Dalma Caylar

Derindir

1

♩ = 100

(Giriş Ve Arasazı.....)

Yöre : Niğde - Koyunlu
Kaynak Kişi : Ali Özden

BEBEK

DERLEYEN VE NOTAYA ALAN
MESUT ARSLAN
DERLEME TARİHİ
07.07.2000

2

n be bek ey

yo lu göz le yen ta ze

(Saz.....) Ge lin di r a ma n (Saz.....)

a ma n a ma

n be bek ey

kıs met var ise mev lam m

(Saz.....) ke rim di r a man

a ma n a ma

BEBEK

3

DERLEYEN VE NOTAYA ALAN
MESUT ARSLAN
DERLEME TARİHİ
07.07.2009

n be bek ey Son
şan
be bek be ni (Sazde) de le le y le di
be bek e y a ma n Yaktı yık tı (Saz) kül e
Bir kötü ve kul e
y le di

Dalma beyim dalma çaylar derindir aman aman aman bebek ey
Yolunu bekleyen taze gelindir aman aman aman bebek ey
Kısmette varısa mevlam kerimdir aman aman aman bebek ey

Bebek beni del' eyledi bebek ey aman aman aman bebek ey
Yaktı yıktı (da) kül eyledi bebek ey aman aman aman bebek ey
Bir kötüye (de) kul eyledi bebek ey aman aman aman bebek ey

3.BÖLÜM

NİĞDE VE ÇEVRESİNDE TESPİT EDİLEN HALKOYUNLARININ (HALK DANSLARININ) VE OYUN MÜZİKLERİNİN İNCELENMESİ

3.1.Niğde Halkoyunlarına (Danslarına) Genel Bir Bakış

Yörede oynanan Halk danslarını (halkoyunlarını) Halaylar, kaşık havaları v.b. gruplandırabiliriz. Halaylar ülkemizde ki pek çok yörede olduğu gibi serçe parmakla, eller denetlenerek, omuzdan, belden v.b. tutunarak oynanır. Genellikle 2-4 ve 6zamanlıdır. Yörede ekip başına özellikle İnli Kasabasında “Başcıl” adı verilmektedir. Halaylar erkek-kadın ve karma halde oynanır. Bu özellikler kaşık oyunlarında da görülmektedir. Kaşık oyunlarında gruplar en az 2’şerli olmak kaydıyla karşılıklı yüz yüze, sırt sırta, yan yana ve öne-arkaya hareketlerle oynanır. Yörede ki pek çok köyde kaşık ve halay oyunları unutulmaya yüz tutmuştur. Bu köylerde de ekseriyetle özel figürler olmaksızın kol havası diyebileceğimiz irticalen oynanan, oyunlar oynanmaktadır. Bu oyunlarda özel bir figüre rastlanmamıştır. Daha çok çömelme, eğilme, geriye kasılma v.b. vücut hareketleri sergilenmektedir. Özellikle yöre gençleri halay ve kaşık havası bilmediklerinden söz konusu kol havası diyebileceğimiz oyunları oynamaktadırlar. Yöre halkı bazı kaşık oyunlarına “karşılama” türü oyun adı vermekteyse de bu oyunların bildiğimiz karşılama türü oyunlarda ilgisi bulunamamıştır. Bazı kaynak kişiler bu adın yüz-yüze, karşılıklı oynanmasından kaynaklandığını ifade etmektedirler. Yörede yapılan yüz yüze görüşmelerde düğüne davet edilen davetlilerin çalgıcılar tarafından özellikle bahşiş almak maksadıyla düğün alanına gelirken yolda karşılayarak hoş geldin anlamında, davetlinin etrafında, önünde v.s. kaşık ya da kol havası oynayarak karşılanmasından dolayı bu adla adlandırıldığı ifade edilmiştir³⁰

Yörede derlenen halaylara kimi köylerde “Alay” denilmektedir.Söz konusu halaylar tek bölümlü olup vücudun daha çok ayak kısımlarının oluşturduğu figürlerden ibarettir. Ayak figürlerine yardımcı olarak, kollar dirseklerden kırılarak dirsek kısmı göğsün yanlarında, eller serçe parmaklardan tutularak omuz hizasında

³⁰ Varol Ömer, Ata Ali, Niğde, Mart 2001 Kişisel görüşme

birleştirilmektedir. Buna bazen öne eğilerek başın sağa ya da sola çevrilmesiyle ifade gücü katılmaktadır³¹

Niğde yöresi ve çevresi sosyal yaşantı açısından gerek ekonomik sebeplerden, gerekse mesleki (Eğitim-Öğretim) sebeplerden dolayı dışarıya çok göç veren, dışarıdan çok göç alan bir yöre konumundadır. Yörede yerli halka Doğu Türkistan ve Balkanlardan göç ettirilen Türkler, Boşnaklar, Arnavutlar v.b. iç içe yaşamaktadırlar. Örneğin Tren Ulukışlası ilçesine bağlı, Kazak Türkülerinin yerleştiği Altay Köyünde yakın bir geçmişe kadar donbıra çalarak dans etmekteydiler. Yine yakın bir geçmişe kadar atlarını sağıp kırmızı içtikleri bilinen Altay Köyü halkı gerek kuraklık gerekse olumsuz yaşam koşulları sebebiyle büyük çoğunluğu İstanbul'a göç etmek kaydıyla köyde hane sayısı 35-40 civarındadır. Yörede yapılan incelemelerde yöre gençleri civar köylerin gençleriyle irtibat ve beraberliklerini futbol turnuvaları düzenleyerek sağlamaktadırlar. Geçimlerini daha çok hayvancılık ve deri işlemeciliğiyle sürdürmektedirler. Yörede herhangi bir enstrüman çalana ve halk dansları oynayana rastlanmamıştır. Yöreye ilgili en doğru bilgiye Altay köyünde doğduğu halde orta lise ve üniversite öğrenimini İstanbul'da konservatuarda tamamlayan Niğde Üniversitesi Güzel Sanatlar Bölümü Enstrüman Yapım Okutmanı Ömer Kaya'dan elde etmiş durumdayız. Balkanlardan Yöreye göç eden Türklerin ise Bursa Köy Güvendeleri adlı türkünün "Cezayir" bölümünü andıran bir türkölü oyunu getirdikleri sanılmaktadır. Bu oyun merkezde görülmektedir. Fakat merkez İnlı Kasabasına da tipik Orta Anadolu Ezgilerini andıran bir Cezayir türkölü oyununa da rastlamış bulunmaktayız³²

Yörede oynanan oyunlar (danslar) genellikle sözlüdür. Fakat oyun (dans) esnasında bu ezgilerin sözleri söylenmemektedir. Bu ezgiler sözlü halde oturak alemlerinde icra edilmektedir. Günümüzde yöre oyun topluluklarına davul ve zurna eşlik etmektedir.

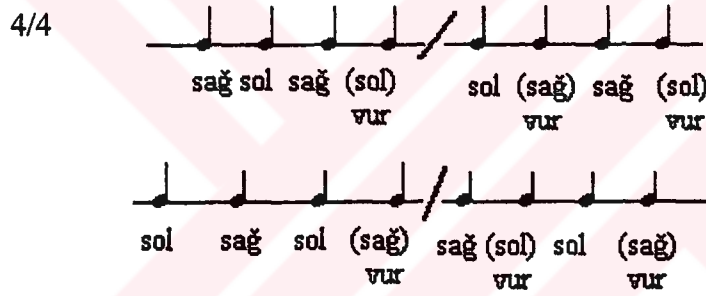
³¹ Altıparmak Mustafa, Niğde, Mart 2001, Kişisel görüşme

³² ATA, Ali, ALTIPARMAK, Mustafa, Niğde, Mart 2001, Kişisel görüşme

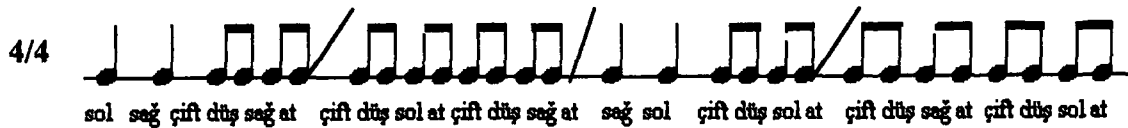
3.1.1.

Cezayir (merkez) oyunu :

Niğde ili – Merkez ve Orhanlı kasabasında oynanan bu oyunun müziği Bursa köy güvendeleri adlı türkünün son bölümü olan “Cezayir” kısmına benzemektedir. Balkanlardan ve Bursa’dan yöreden göç eden halk tarafından getirildiği söylenmektedir. 4 zamanlı ve hızlı bir ritmik yapıya sahiptir. Oyun hareketli ve estetikdir. Ekip tek sıra halinde dizilir, sağa ve sola dönmek suretiyle oynanır. Oyunun figürlerini teşkil eden hareketler daha çok ayaklarda toplanmıştır. Davul – Zurna eşliğinde erkekler tarafından oynanır. Yöre halkının ifadesine göre “Kalk gidelim havası” olarak da bilinir. Gelin evden çıkarken ve düğün biterken çalınır. Oyunda eller serçe parmaklardan tutulur. En az 4 kişiyle oynanır. Sözlü bir ezgi olmasına rağmen oyun esnasında sözleri söylenmez.

Tekrar sıra ile 1. ölçü + 2. ölçü + 3. ölçü + 4. ölçü + (5.) 1. ölçü + (6.) 2. ölçü yapılacak.

Yöresi : Niğde
K.Kişi : Ramazan Bal

CEZAYİR NİĞDE MERKEZ

DERLEYEN FATİH UYAN
NOTAYA ALAN MESUT ARSLAN
DERLEME TARİHİ
20.03.2001

(♩ = 100)

1.

2.

Not : Genellikle kına gecelerinde kına yakıldıktan sonra kalk gidelim havası olarak çalınan müziktir, fazla sözü yoktur. Ezgi Bursa köy güvendelerinin Cezayir bölümündekini andırır, hızlı bir ritmik yapıya sahiptir.

Cezayir (Niğde)

1) Ezgideki ses örgüsü (Dizisi)

2) Ölçüsü = $4/4 (13 \cdot 4) = 52$

3) Toplam Ölçü Sayısı = 13

4) Aralıklar = 3'lü Aralık 4 Defa

4'lü Aralık 2 Defa

5) Ritmik Benzerlik = 5. ölçü = 7. ölçüye

12. ölçü = 13. ölçüye

6) Melodik Analizi

a) Melodik Benzerlik = ----- Saz

b) Ezgideki cümleler = A + A1 + A + C + (D+D1)

Açılımı = A = (a₃ + b + c) B = (d + e) C = (f₂ + g) D = (h₃)

3.1.2.

Osman Abi Oyunu :

Oyun eskiden Niğde'nin ilçesi olan Aksaray _ Helvadere kasabasından tespit edilmiştir. Günümüzde Niğde ve Aksaray yöresinin ortak oyunu hale gelmiştir. Oyun figürlerinde çekin halay oyununda olduğu gibi, bir coşku gözlenmektedir. İki oyun arasında aşağıdaki düzlüklerde görüleceği üzere ortak figürler bulunmaktadır. Oyunda hareket yoğunlu sağ ayak topuğu üzerinde dik bir vaziyette durularak yaylanmalarda toplanmıştır. Bu esnada vücudun üst kısmı dik ve gergindir. Osman Abi oyununda görülen ritmik figür düzlükleri aşağıdaki gibidir;

Oyun davul zurna eşliğinde en az 4 kişi tarafından kadınlı erkekli oynanır. Oyunda eller omuz hizasındadır. Kollar kırık vaziyette, serçe parmaklardan tutularak düz sıra halinde oynanmaktadır. Yörede bazı oyuncular yerinde üç adım saydıktan sonra sağ ayakla yükselip sol ayak topuğunun önünde yere vurarak çekmektedirler. Buna ilaveten sağ ayak topuğu üzerinde esneyerek sol ayak basılır. Bu esneme hareketi ard arada üç defa tekrarlanır. Oyun ezgisi her ne kadar sözlü ise de oyun esnasında sözler söylenmez.

Yöresi : Niğde - Aksaray
K.Kişi : Ali ATA

OSMAN ABİ

♩ = 110

§

os manabi evde mi ev de mi üç o dalı yerde mi yer de mi damdan dama atla n yar

Os ma na yan dım püs kül le ri sar kan yar bir ta nem

Osman abim evde mi evde mi?
Üç odalı Yerdemi Yerdemi
Damdan Dama atlan yar
Osman'a yandım
Püskülleri sarkan yar bir tanem

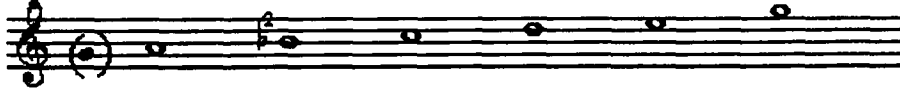
Osman abim evde mi evde mi?
Üç odalı Yerdemi Yerdemi

Osman abim evde mi evde mi?
Üç odalı Yerdemi Yerdemi
Ah kadifeli Evde mi evdev mi?
Damdan Dama atlan yar

Osman'a yandım
Püskülleri sarkan yar bir tanem

Osman Abi Oyunu

1) Ezginin Ses Örgüsü (Dizisi)

2) Ölçüsü = $6/4 + 6/4 + 4/4 + 4/4 + 6/4 + 6/4 + 6/4 + 6/4 + 6/4 = 50/4$

3) Toplam Ölçü Sayısı = 9

4) Aralıklar = 3'lü Aralık 11 Defa

5) Ritmik Benzerlik = 1. Ölçü = 5. Ölçüye

5. Ölçü = 6. Ölçüye.

6) Melodi Analizi

a) Melodik Benzerlik 1. Ölçü = 6. Ölçü

6. Ölçü = 8. Ölçü

2. Ölçü = 7. Ölçü.

b) $a + a + b + c$

$A + B + A$

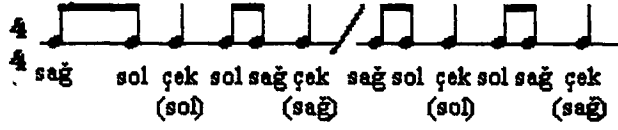
Açılımı

$$A = \begin{matrix} 1m & 2m \\ (a + a) & + B = (b + c) + A = (a + a) \\ 1 & 1 & 2 & 1 & 1 & 1 \end{matrix}$$

3.1.3.

Abaru Oyunu

Niğde ilinin merkezinde oynanan bir oyundur. Yörenin hareketli oyunlarından biridir. Hayda..... şeklinde naraları bulunur. Oyun oynanırken ellerden ve serçe parmaklardan tutulur. Yörede davul, zurna, bağlama gibi sazlarla icra edilir. En az 4 kişiyle oynanan bu oyun halay şeklinde oynanır. Hareketli, tek sıra halinde kadınlı erkekli oynanmaktadır. Oyunda ayak ve parmak uçlarında yaylanmalar hakimdir. Oyun tek figürdür. Oyun içerisinde sağ ve sol ayaklar üzerinde 4 defa yaylanılır.

Yöresi : Niğde
K.Kişi : Ali ATA

DERLEYEN:FATİH UYAN
NOTAYA ALAN:MESUT ARSLAN
DERLEME TARİHİ:
20.04.2001

ABARU

♩ = 100

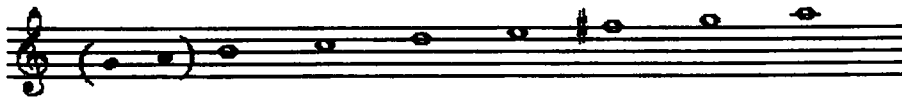
2

Not : Oyun esnasında bu ezgi çalınır.

ABARU

1) Ezgideki ses örgüsü (Dizisi)

2) Ölçüsü = 4/4 (7*4 = 28)

3) Toplam Ölçü Sayısı = 7

4) Aralıklar = 3'lü Aralık = 6 Defa

+ 6'lı Aralık = 1 Defa

5) Ritmik Benzerlik =

6) Melodi Analizi =

a) Melodik Benzerlik = 1. Ölçü = 6 Ölçüye

2. Ölçü = 7 Ölçüye

b) Ezgideki Cümleler

$$A + B + C + A$$

Not = Oyun Esnasında Melodi böyle çalınmıştır.

Saz

Nakarat

$$\text{Açılımı} = A = (a_1 + a_2) + B (b_1 + b_2) + C (c_1 + c_2 + c_3) + A (a_1 + a_2)$$

Saz

$$\mathbf{A} = (\mathbf{a}_1 + \mathbf{a}_2)$$
$$\mathbf{B} = (\mathbf{b}_1 + \mathbf{b}_2)$$
$$C = (c_1 + c_2 + c_3)$$

3.1.4.

Pınarbaşı Oyunu

Niğde ilinin aşlama köyünden derlenmiştir. Sözlü bir oyundur. Oyun serçe parmaklardan tutularak, davul – zurnayla oynanan bir oyundur. Oyunda daha çok ellerin ve ayakların uyumu dikkat çeker. Yörede kadımlı erkekli oynanan hareketli bir oyundur. Üç figürü vardır. Birinci figürde sağ ayak dışarıdan içeriye doğru dairesel bir hareketle çevrilir bu hareket sağ ve sol ayakla 4 defa yapılır. Bu arada eller omuz hizasındadır. Dördüncü hareketten sonra sağ ayak arkadan öne doğru vurulurken eller aşağıya doğru indirilip tekrar kaldırılır. Ardından sol ayak içten dışa doğru çevrilir. Sağ ayağın yanına getirilir. Çevrilen ayak basılır. Sağ ayak öne doğru atılır. Bu hareket üç defa hem sağ hem de sol ayak olmak üzere yapılır. İkinci figür ise aynı şekilde başlar. Sağ ayak vurulduktan sonra çift ayak sekerek öne doğru atılır. Üçüncü figürde oyun sağ tarafa doğru ayak çevirme hareketi ile başlar. Dört defa sağa doğru yapılır. Sonra sağ ayak arkadan öne doğru vurulur. Ve sol tarafa doğru çift düşüp sağ ayak

ayak	öne	doğru	atılır.
1. Ölçü 4/4 sağ sol sağ sol sağ sol	2. Ölçü sağ sol sağ sol sağ sol	3. Ölçü vur sağ çe vir sol bas at sağ	
4. Ölçü 4/4 bas at bas at sağ sol sağ	5. Ölçü sağ sol sağ sol sağ sol	6. Ölçü sağ sol sağ sol sağ sol	
7. Ölçü 4/4 vur çe vir bas at	8. Ölçü bas at bas at	9. Ölçü sağ sol sağ sol sağ sol	
10. Ölçü 4/4 sağ sol sağ sol sağ sol	11. Ölçü sağ sol sağ sol sağ sol	12. Ölçü vur sek çift sağ	
13. Ölçü 4/4 sağ sol sağ sol sağ sol	14. Ölçü sağ sol sağ sol sağ sol	15. Ölçü vur sek çift sağ	

Yöresi : Niğde

K.Kişi : Ali ATA

DERLEYEN:FATİH UYAN

NOTAYA ALAN:MESUT ARSLAN

DERLEME TARİHİ :

28.03.2001

PINAR BAŞI

♩ = 103

Hey hey..... pı nar ba şı bur ma bur ma yar yar yar yar

yar yar a man (Saz.....) yaz ge lin ce ö ter dur na le y lim ley lim

le y lim a nan ça yır da bul dum se ni el le re ver mem se ni

ken di me al dım se ni si ne me sar sam se ni

Pınar başı burma burma yar yar yar yar yar aman
Yaz gelince öter durnam leylim leylim leylim amman
Çayırda buldum seni, ellere vermem seni
Kendime aldım seni, sineme sarsam seni

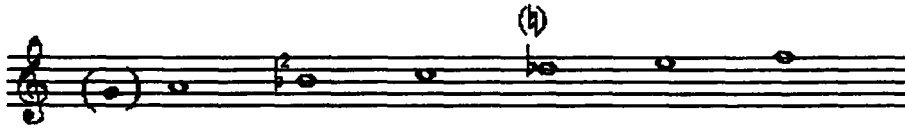
Çıktım pınarın başına yar..... aman
El ettim dudu kuşuna leylim le..... aman
Çayırda buldum seni, ellere vermem seni
Kendime aldım seni, sineme sarsam seni

Pınar başı burma burma yar yar yar yar yar aman
Yaz gelince öter durnam leylim leylim leylim amman
Çayırda buldum seni, saçından bildim seni
Sarmağa kıyamazken, ellere verdim seni

Pınar başı ben olayım yar.... aman
Mezar otların bozara leylim..... aman
Çayırda buldum seni, saçından bildim seni
Sarmağa kıyamazken, ellere verdim seni

PINARBAŞI

1) Ezgideki Ses Örgüsü (Dizisi)

2) Ölçüsü = 4/4 (11*4 = 44)

3) Toplam Ölçü Sayısı = 11

4) Aralıklar = 3'lü Aralık = 7 Defa

6'lı Aralık = 2 Defa

5'li Aralık = 1 Defa

5) Ritmik Benzerlik = 3. Ölçü = 4. Ölçüye.

4. Ölçü = 5. Ölçüye.

8. Ölçü = 9. Ölçüye

6) Melodi Analizi

a) Melodik Benzerlik = 7. Ölçü = 8. Ölçüye

8. Ölçü = 10. Ölçüye

b) Ezgisel Biçim

A + B + C

1m

2m

Nakarat

Açılımı = A = (a3 + b1) + B = (c1 + d2) c= (e1 + e1 + e1 + e)

3.1.5.

Porsuk Oyunu

Oyun Niğde'nin Ulukışla ilçesi Porsuk köyünden tespit edilmiştir. Yörede bu oyuna alay oyunu derler sözsüz bir oyundur. Oyun esnasında eller birinci figürde aşağı, ikinci figürde göğüs hizasında, üçüncü figürde ise bel hizasında tutulur. Oyun coşkulu bir biçimde başlayıp oyunun sonunda sertlik hakimdir. Davul ve zurna eşliğinde kadınlı erkekli oynanan bir oyundur. Oyun en az iki kişiyle oynanır. Oyunun birinci figüründe yürüme ve ayak çevirmeler hakimdir. İkinci figürde hoplama – sekmeler (bel çevirme) gözlenir. Üçüncü figürde diz kırma halinde yaylanmalar görülür.

1. Figür $\frac{4}{4}$

sağ sol sağ sol çevir sol bas sağ çek sağ sol sağ sol çevir sol bas sağ çek

2. Figür

sağ sol çift sol çek çift sağ çek sağ sol çift sol çek çift sağ çek

3. Figür

sağ sol çift sol çek sağ sol sağ çe vir sağ çevir çek sağ sol
(yay lan) (vur) (sol) (vur) yay lan

sağ çe vir sağ vur çevir sek sağ sol sağ çe vir sağ çevirsek sağ sol
(vur) (sol) (vur) (sol) (vur) (yay lan)

Yöresi : Niğde
K. Kipi : Ramazan Bal

DERLEYEN: FATİH UYAN
NOTAYA ALAN: MESUT ARSLAN
DERLEME TARİHİ :
28.03.2001

PORSUK

♩ = 104

Porsuk Halayı

1) Ezgideki Ses Örgüsü (Dizisi)

2) Ölçüsü = 4/4 (6*4 = 24)

3) Toplam Ölçü Sayısı = 6

4) Aralıklar = 7'li Aralık = 1 Defa

3'lü Aralık = 7 Defa

4'lü Aralık = 2 Defa

5) Ritmik Benzerlik

1. Ölçü = 4. Ölçü

6) Melodi Analizi

a) Melodik Benzerlik = 3. Ölçü = 5. Ölçüye

2. Ölçü = 4. Ölçüye

4. Ölçü = 6. Ölçüye

b) Ezgisel Biçim

A1 + B1 + B2 + A2 + B3

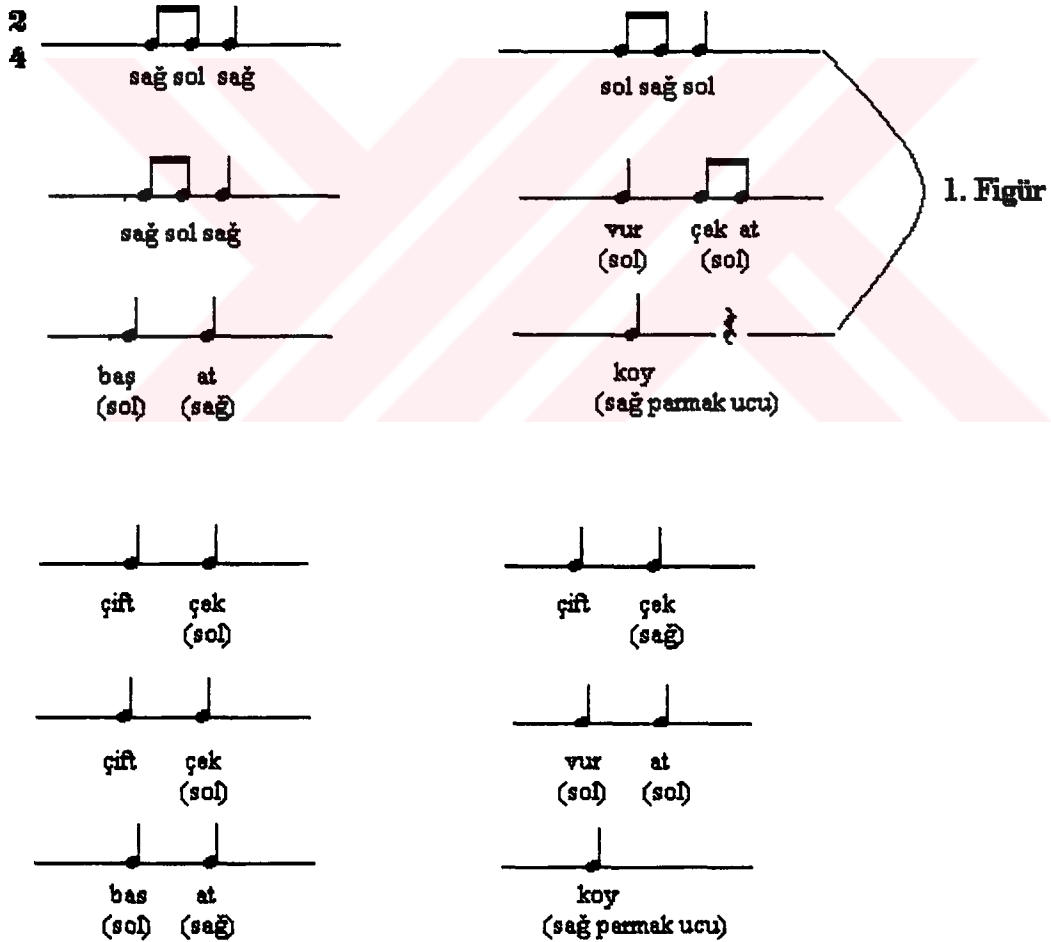
Açılımı $A = (a + b_2) B = (c + b) + B(c + b) + A = (a + b_2) + B(c + b)$

3.1.6.

İki Ayak

Niğde ilinin çiftlik ilçesinde, Melendiz ve Dağ köylerinde derlenmiştir. Sözlü bir oyundur.

Oyun Hah, hah, hah,..... şeklinde naraları vardır. Oyuna pınarbaşı oyunu gibi başlar. Oyun düz düzü sıra şeklinde kadınlı erkekli oynanır. Davul – zurna ve bağlama eşliğinde eller serçe parmaklardan ve belden tutularak icra edilir. Birinci figürde ayak parmak uçlarında yaylanmalar, ikinci figürde ise sekmeler göze çarpar. Oyunun birinci figürü “üç ayak” oyunun giriş bölümüyle aynıdır.

Yöresi : Niğde
K.Kişi : Ömer VAROL

DERLEYEN;FATİH UYAN
NOTAYA ALAN;MESUT ARSLAN
DERLEME TARİHİ:
27.03.2001

İKİ AYAK YABANDAN GEL

♩ = 108

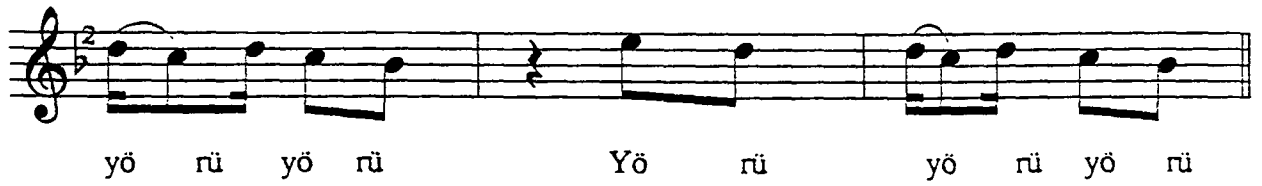
ya ban dan ge

l u su l da

boy lu ya rim ya ban dan as la nım

Hey hey am man yö rü yö rü

Çap raz yö rü yö rü kos tak

2 -Aldım haberini de garip çobandan imanım hey hey

- Bağlantı -

3 - Yaban ellerinden de özendim geldim aslanım hey hey

- Bağlantı -

4 - Gördüm cemalinide efendim geldim imanım hey hey

- Bağlantı -

5 - Yaban ellerinde yatmış uyumuş aslanım hey hey

- Bağlantı -

6 - Ela gözlerini de uyku bürümüş imanım hey hey

- Bağlantı -

(Bağlantı)

Aman yörü yörü

Çapraz yörü yörü

Kostak yörü yörü

Yörü Yörü Yörü

(En sonda bitiş bağlantısı)

Şirin yörü yörü

Tek tek yörü yörü

Bebek yörü yörü

Kostak yörü yörü

Usul yörü yörü

Güzel yörü yörü

Yörü yörü yörü

İki Ayak

(Yabandan gel)

1)Ezginin Ses Örgüsü (Dizisi)

2) Ölçüsü = $2/4 = (24 \cdot 2 = 48)$

3) Toplam Ölçü Sayısı = 24

4) Aralıklar = 3'lü Aralık = 11 Defa

6'lı Aralık = 2 Defa

7'li Aralık = 1 Defa

5) Ritmik Benzerlik = 1. Ölçü = 5. Ölçü

14. Ölçü = 15. Ölçü

6) Melodi Analizi

a) Melodik Benzerlik = 1. Ölçü = 3. Ölçü

2. Ölçü = 4. Ölçü

3. Ölçü = 19. Ölçü

17. Ölçü = 21. Ölçü

18. Ölçü = 20. Ölçü

20. Ölçü = 22. Ölçü

22. Ölçü = 24. Ölçü

b) Ezgisel Biçim

$$A + B + A^1$$

Açılımı =	Saz	1m	2m	Nakarat
------------------	------------	-----------	-----------	----------------

$$A = (a_2 + a_2 + a_1^1 + a_1) + B(b_4 + c_5) + A^1 = (a_1^1 + a_1^1 + a_1^1)$$

ÖZGEÇMİŞ

Mehmet Şükrü ALKAN, 01.10.1966 tarihinde Sivas'ta doğdu.

İlkokul, Ortaokul ve Lise eğitimini Sivas'ta tamamladı. 1987 yılında, İTÜ Türk Musikisi Devlet Konservatuarı Temel Bilimler Bölümü'ne girdi ve buradan 1992 yılında mezun oldu.

1992 yılında İTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Musiki Ana Sanat Dalı Türk Halk Müziği Programı öğrencisi oldu ve bu programı 2000-2001 Öğrenim yılında tamamlayarak mezun oldu.

Konservatuar eğitimi boyunca, çeşitli dernek ve topluluklarda Türk Halk Müziği branşında ses ve saz sanatçısı olarak görev yapan Mehmet Şükrü ALKAN, İstanbul Radyosu'nda, 5 yıl süre ile istisna akdi ile ritm sanatçısı olarak çalıştı.

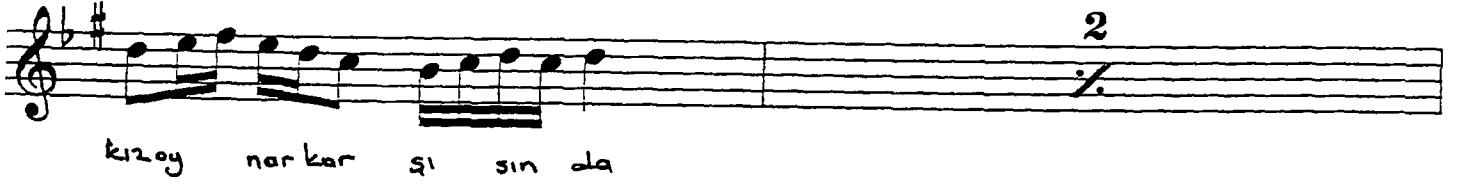
1999 yılından beri, *TC. Kültür Bakanlığı İstanbul Devlet Tarihi Türk Müziği Topluluğu Mehter Bölümü*'nde kadrolu sanatçı olarak görev yapmakta olan Mehmet Şükrü ALKAN, evli ve bir kız çocuğu babasıdır.

Öresi : Niğde
Kişi : Ramazan Bal

DERLEYEN: FATİH UYAN
NOTAYA ALAN: MESUT ARSLAN
DERLEME TARİHİ:
27.03.2001

CİMDALLI

♩=102

Cimdallı çarşısında
Alim aman aman gülüm aman aman aman
Kız oynar karşısında
Hop dündarlı
Bir kız versin deli kuşcudan bakıyorlar.

Cimdallı

1) Ezgideki Ses Örgüsü (Dizisi)

2) Ölçüsü = 4/4 lük ($4 * 4 = 16$)

3) Toplam Ölçü Sayısı = 4

5) Aralıklar = ----

6) Ritmik Benzerlik = 2. Ölçü = 3. Ölçüye

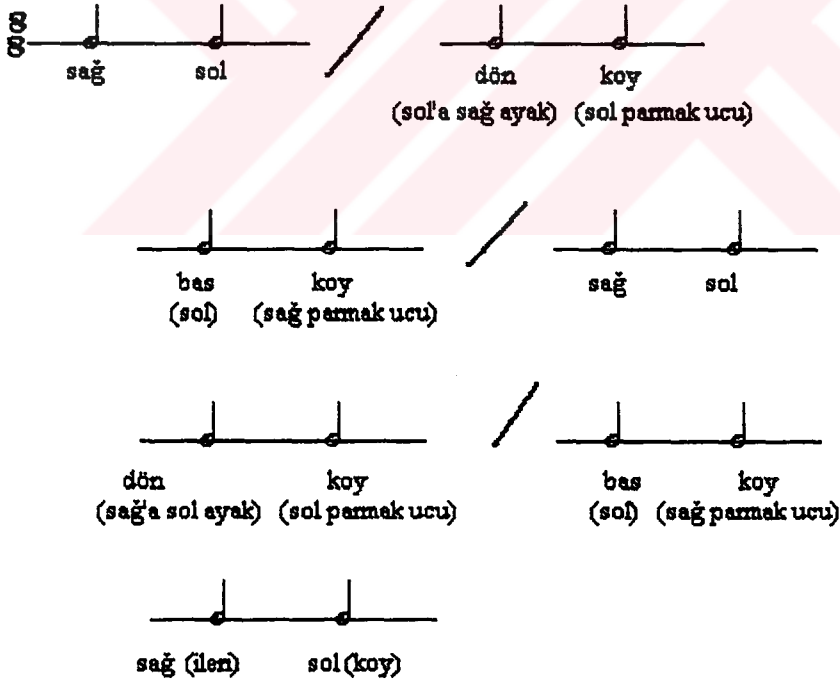
Ezgisel Biçim : A + B

Açılımı = A = (a + b + b) B = (c₁ + c₂)

3.1.8.

Ağırlama Oyunu

Ulukışla İlçesinden derlenmiştir. Sözlü bir oyundur. En az 4 kişiyle oynanır. Tek figürü vardır. Yörenin ağır oyunlarından birisi olup, ağıt şeklinde söylenir. Oyunun estetik özelliğinde daha çok ayaklar, diz kırmalar ve eğilmeler göze çarpar. Oyun tek sıra halinde sağa ve sola dönülerek oynanır. Oyunda sağ ayakla birlikte sağa doğru iki adım gidilir ve aynı zamanda eğilme yapılır. Sonra tekrar eski yöne dönülür. Oyuna başlarken serçe parmaklardan tutulur, dizi halinde, yan yana oynanır. Oyunlar yörede daha çok davul – zurnayla icra edilir.

Yöre : Niğde
K .Kişi : Ramazan Bal

DERLEYEN:FATİH UYAN
NOTAYA ALAN:MESUT ARSLAN
DERLEME TARİHİ:
4.03.2001

AĞIRLAMA

Uslû : Düyek

♩ = 96

gü ver ci ni m bu ç ta bur ç
ta a dı n ak lım bir ba kış
ta

Güvercinim burçta burç
Aldın aklım bir bakışta
Ah enişte Ah enişte
Eli karanfilli gelin
Ah eli karanfilli gelin
Başı deste güllü gelin

Ağırlama

1) Ezginin Ses Örgüsü (Dizisi)

2) Ölçüsü = 8/8 (7*8 = 56)

3) Toplam Ölçü Sayısı = 7

4) Aralıklar = 3'lü Arlık = 1 Defa

5) Ritmik Benzerlik = ---

6) Melodi Analizi = ---

a) Melodik Benzerlik = ---

b) Ezgisel Biçim =

a + b + C + D

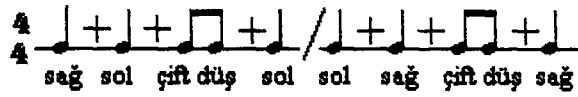
Açılımı = a + b + c = (c₁ + c₂) D = (d₁ + d₂ + d₃)

3.1.9.

Çekin Halay Dizilsin Oyunu

Oyun daha çok Niğde Merkezde, kadınlı – erkekli oynanmaktadır. Oyun figürleri birlik beraberlik ve coşkuyu çağrıştırmaktadır. Oyunda hareket yoğunluğu kasıla kasıla (oturaklı) vaziyette ayak uçlarında sekme ve ayak tabanıyla çift düşmeler halindedir. Oyunda yaylanmalar ve esnemeler görülmez. Söz konusu sekme ve çift düşmelere yörede oynanan Porsuk oyunu ve İki ayak oyununda rastlanır.

Oyun ezgisinin ölçüsü 4/4'lük olup, ayak parmak uçlarında seker vaziyette sağ ayakla başlanır. Oyun figürleri dörtlükler üzerinde yoğunlaşmıştır. Buna göre :

sıralamasındadır.

4. sayıda gerek sol gerekse sağ ayak, kalçayla düz oluncaya kadar (önde) çekilir. Bu esnada ayak parmakları yere bakar vaziyettedir. En az e kişiyle oynanır.

Oyun ezgisi her ne kadar sözlüde olsa oyun esnasında ezginin sözleri söylenmez. Davul, zurna eşliğinde oynanır.

Yöre : Niğde
K .Kişi : Ramazan Bal

DERLEYEN:FATİH UYAN
NOTAYA ALAN:MESUT ARSLAN
DERLEME TARİHİ :
4.03.2001

ÇEKİN HALAYI

Çe kin ha lay dü zül sün

el le rin ya ri sürmeli gözler sü zül sün öm rü mün ya ri

Ha la ya geç me ye nin el le rin ya ri e li kolu bü zül sün

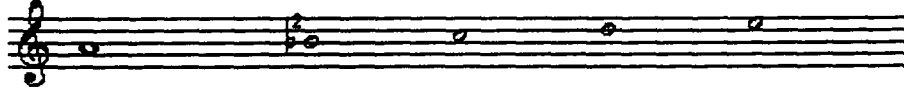
öm rü mün va ri

Çekin halay düzülsün ellerin yari
Sürmeli gözler süzülsün ömrümün vari
Alaya gelmeyenin ellerin yari
Kolu budu büzülsün ömrümün vari

Bindim kerpiç duvara
Elettim eski yare
Eski yar şöyle dursun
Cam kurban yeni yare

3.1.9. Çekin Halay Dizilsin

1) Ezgideki Ses Örgüsü (Dizisi)

2) Ölçüsü = 4/4 (10*4 = 40)

3) Toplam Ölçü Sayısı = 10

4) Aralıklar = 3'lü Aralık = 5 Defa

4'lü Aralık = 2 Defa

5) Ritmik Benzerlik = ---

6) Melodi Analizi = ---

a) Melodik Benzerlik = 1. Ölçü = 5. Ölçüye

5. Ölçü = 9. Ölçüye

6. Ölçü = 10. Ölçüye

4. Ölçü = 8. Ölçüye

3. Ölçü = 7. Ölçüye

b) Ezgisel Biçim =

Saz A + B + A

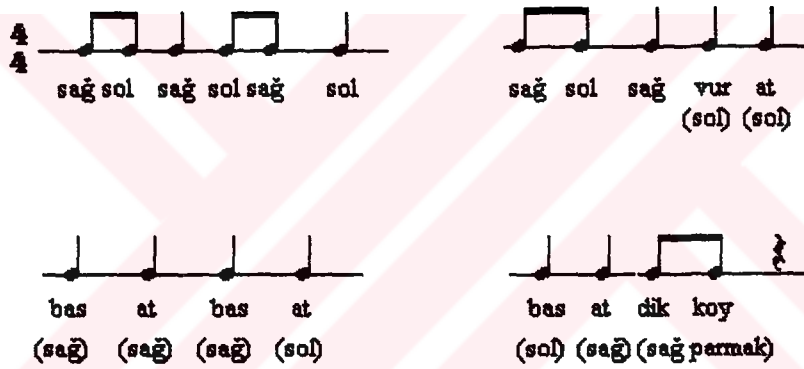
Açılımı A = (a₁ + a₂) B = (b₁ + b₂ + b₃) A = (a₁ + a₂)

3.1.10.

Üç Ayak Oyunu (Peşkir Çektim Direkten)

Oyun Niğde yöresinde uzun yıllardan beri oynanır. Halay türünde sözlü bir oyundur. Türkü olarak icra edildiğinde “Peşkir Çektim Direkten“ denilir. Serçe parmaklardan tutularak Davul, Zurna ile oynanır. Ender olarak Bağlama eşlik eder. Özellikle erkekler tarafından oynanan bir oyun olup, bazı köylerde oyuna kadınlarda katılır. Asker göndermelerinde ve Düğünlerde en çok oynanan oyunların başında gelir. Oyun tatlı sert görünümündedir. Daha çok ayaklarda sert atışlar hakimdir. Tek figürden oluşur.

Oyun aynı Pınarbaşı ve İki ayak oyunundaki gibi ayak çevirme hareketiyle başlar. Oyunda yarım ay şeklinde dizilmeler görülür.

PEŞKİR ÇEKTİM DİREKTEN

♩ = 108

Peş kir çek tim di rek de nam ma nam man
Yı lan ak dı ka mış a a ma nam man

Bir yar sev dim yü rek de nam man
Bir su ve rin yan mı şa a man

Bir yar sev dim yü rek de nam man
Bir su ve rin yan mı şa a man

Bu dok tor dok tor de ğil am ma nam man
Mev lam sa bır lar ver sin am ma nam man

Dok tor gel sin I rak da nam man
Ya rin den ay rıl mı şa a man

Dok tor gel sin I rak da nam man
Ya rin den ay rıl mı şa a man

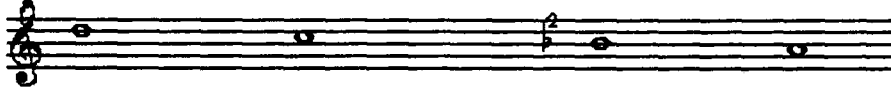
Peşkir çektim direktten (amman amman)
Bir yar sevdim yürekten (amman amman)
Bu doktor doktor değil (amman amman)
Doktor gelsin Iraktan (amman)

Yılan akdı kamaşa (amman amman)
Bir su verin yanmışa (amman amman)
Mevlam babırlar versin (amman amman)
Yarinden ayrılmışa (amman)

Peşkir Çektim Direkten

(Temir Ağa)

1) Ezgideki Ses Örgüsü (Dizisi)

2) Ölçüsü = 4/4 (12*4 = 48)

3) Toplam Ölçü Sayısı = 12

4) Aralıklar = 3'lü Aralık = 9 Defa

4'lü Aralık = 1 Defa

5) Ritmik Benzerlik = ---

6) Melodi Analizi

a) Melodik Benzerlik = 3. Ölçü = 5. Ölçüye

5. Ölçü = 9. Ölçüye

9. Ölçü = 11. Ölçüye

2. Ölçü = 8. Ölçüye

4. Ölçü = 10. Ölçüye

6. Ölçü = 12. Ölçüye

b) Ezgisel Biçim

A + B₂

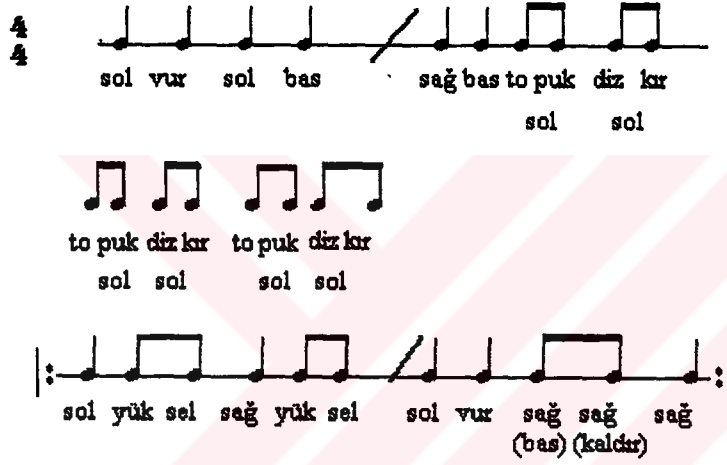
Açılımı = A = (a₁ + a₂) B₂ = (b₃ + c₃)

A = (a₁ + a₂) B₂ = (b₃ + c₃)

3.1.11.

Bitli Çoban Oyunu

Oyun Niğde'nin İnli Kasabasından derlenmiştir. Sözlü bir oyundur, oyun esnasında sözler söylenmez. Oyun Temirağa adıyla da bilinmektedir. Oyun bağlama ile icra edilip, kadın ve erkeklerle beraber karma olarak en az iki kişiyle oynanır. Aslen erkek oyunu olsa da ferizli (yayla) de kadınların gül zamanı yağmur yağsın diye dua ettikten sonra eğlence amaçlı oynadıkları da tespit edilmiştir. Oyun ağırdan başlayarak daha sonra hızlanmaktadır. Oyunda eller dirseklerden kırık bir vaziyette, baş hizasında, sert bir şekilde aşağı ve yukarı doğru indirilip kaldırılır. Oyunda daha çok diz kırmalar görülür.

Not : Oyunda 1. mısra 3 ölçüden , 2. ölçü ise 2 ölçüden oluşmuştur. Oyun figürleri ezgi sonuna kadar bu sırayla tekrar eder.

Yöre : Niğde - İnli Kasabası
K.Kişi : Ömer VAROL

BİTLİ ÇOBAN

DERLEYEN:FATİH UYAN
NOTAYA ALAN:MESUT ARSLAN
DERLEME TARİHİ :
4.03.2001

♩ = 104

Dağ la rın ço ba nı ge dik ten aş tı ge dik ten aş tı
al ga ra go yu nu gurd al dı gaç dı al ga ra go yu nu
gurd al dı gaç dı yar he le me de ye di lim do laş tı
di lim do laş tı al man kız lar al man bit li ço ba nı
ar dı sı ra sı ra bit li ço ba nı öy lo lur böy lo lur
Türk men gü ze li e da sı bol o lur ba zı gö ze lin

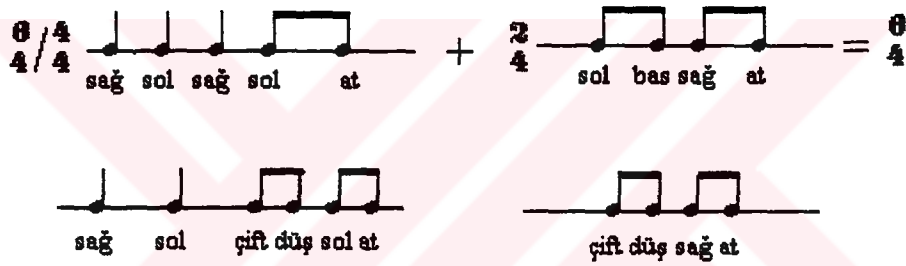
Ben bir çobanım goyunum çoktur
Yıldızda sayı var goyunda yoktur.
Hovadayım çapkınım sevdiğim yoktur.

Öyle olur böyle olur bazı güzelin
Edası bol olur bazı güzelin

3.1.12.

Damlara Çıkma (Kadın Üç Ayağı) Oyunu

Oyun, Niğde'nin İnli kasabasından tespit edilmiştir. Yörede oyun genelde kadınlar tarafından oynandığı için kadın üç ayağı olarak da adlandırılır. Bu oyun bağlama eşliğinde veya kadınlar kendi aralarında Def çalarak oynanır. Oyunda diz kırmalar ve ayak sallamalar hakimdir. Sol ayak atılırken, baş sağa; sağ ayak atılırken baş sola çevrilir. Eller aşağıya salınmış vaziyette ritmik vaziyette serçe parmaklardan tutularak öne arkaya hareket ettirilir.

Yöre : Niğde
K .Kişi : Ömer VAROL

DERLEYEN:FATİH UYAN
NOTAYA ALAN:MESUT ARSLAN
DERLEME TARİHİ:
4.03.2001

DAMLARA ÇIKMA

(Kadın Üç ayağı)

♩ = 108

Dam la ra çık ma gö rür ler seni cen dir me sa nıl lar be nim ka de ri m çok l

se ni e lim de n a lır lar oğ lan ve la nı ve la nı top la la le i la le ni

Damlara çıkma iz olur
Oğlan kunduran toz olur
Seni görürler söz olur

Oğlan velanı velanı
Topla laleni laleni

Vela = Erkeklerin başına giydiği terlik, fes veya kalpağın üzerine kıvrılarak sarılmış ucu sağdan omuza doğru sarkıtılmış yazma ya da serpuş

Damlara Çıkma
(Kadın Üç Ayağı)

1) Ezgideki Ses Örgüsü (Dizisi)

2) Ölçüsü = 6/4 (8*6 = 48)

3) Toplam Ölçü Sayısı = 8

4) Aralıklar = 3'lü Aralık = 2 Defa

5) Ritmik Benzerlik = 5. Ölçü = 6. Ölçüye

6) Melodi Analizi

a) Melodik Benzerlik = 1. Ölçü = 6. Ölçüye

2. Ölçü = 3. Ölçüye

3. Ölçü = 4. Ölçüye

4. Ölçü = 5. Ölçüye

7. Ölçü = 8. Ölçüye

b) Ezgisel Biçim

Saz

A₆ + A₂

3.1.13.

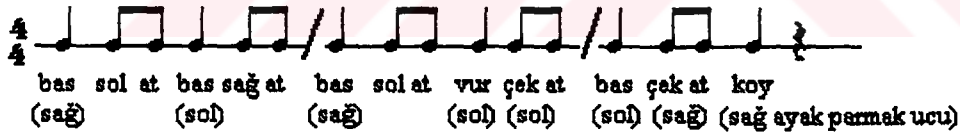
Helkimi Suya Daldırdım (Halay Oyunu)

Niğde merkezde oynanan bir oyundur. Davul – zurna eşliğinde, en az iki kişiyle kadınlı erkekli oynanır. Oyunun ikinci ezgisinin orijinal haline, Kırıkkale, Keskin yöresinde rastlamaktayız. Hacı Taşan’dan alınan oyuna başlarken eller serçe parmaklardan tutulur, sağa doğru daire şeklinde oynanır. Tek figürü vardır.

Yörenin ağır oyunlarından biridir. Oyunda ayak öne doğru atılır. Oyun içerisinde öne eğilmeler ve kolları ayak uçlarına doğru sarkıtmalar gözlenir. Ölçüsü 4/4’lüktür.

Yörede oyuna ezgi teşkil eden 2 ayrı melodi dikkat çekmektedir. Bunlar; Pınar’a Vurdum Kazmayı ve Helkimi Suya Daldırdım adlı türkülerin ezgileridir.

Pınar’a Vurdum Kazmayı ezgisinde figürler

geriye kalan 4 – 5 – 6 – 7 – 8 ve 9. ölçülerde aynı figür tekrarlanır.

Helkimi Suya Daldırdım ezgisinde figürler sadece aynı figürle oynanır. Fakat öne doğru eğilme ve kollar öne doğru sarkıtılır.

Yöre : Niğde
K.Kişi : Mustafa
ALTIPARMAK

DERLEYEN:FATİH UYAN
NOTAYA ALAN:MESUT ARSLAN
DERLEME TARİHİ:
4.03.2001

Pınar'a Vurdum Kazmayı

♩ = 103

adlı türkünün ezgisi

HALAY

Hel ki mi su ya dal dır dım Dol du da di ye

gal dır dı m ah di nim i ma nı m Ka m ber

ben bi le zi ği mi ça l dır dım

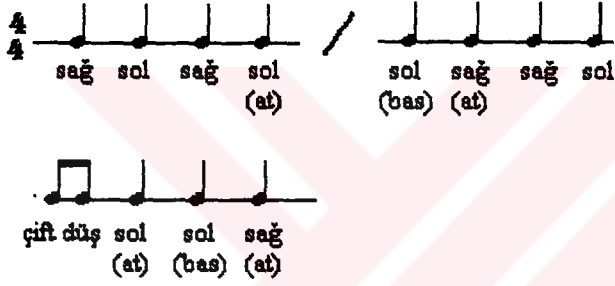
Arzum ben suya gelmedim
Elimide yüzümü yumadım
İki gözüm kör olsun
Bileziği ben almadım

Hen nolsun deli gönül hen olsun
Niye gözüne yemin ediyon
Bileziğm sen de kalsın

3.1.14.

Cezayir Oyunu - 2 -

Oyun, Niğde ilinin İnli kasabası ve çevresinden tespit edilmiştir. Oyun “Damlara Çıkma” adlı oyunla aynı figürleri bünyesinde bulundurmaktadır. (Bkz. Damlara Çıkma). Eller serçe parmaklardan tutularak aşağıya doğru salık vaziyette öne arkaya hareket ettirilir. Kadınli erkekli oynanan karma bir oyundur. Bağlama, tam takım sazlar eşliğinde icra edilir. Oyunu oynarken sağa doğru yürüyüşler ve diz kırmalar ön plana çıkar. Sözlü bir oyundur.

Not : Ezgi sonuna kadar yukarıdaki figürler tekrar edilerek oynanır.

Yöre : Niğde - İnlı Kasabası
K. Kişi : Ömer VAROL

DERLEYEN:FATİH UYAN
NOTAYA ALAN:MESUT ARSLAN
DERLEME TARİHİ:
22.04.2001

CEZAYİR

2

ce za yi rin har man la rı sav ru r

ce za yi rin har man la rı sav ru lur

sav ru lur da sa ğ ya nı na çev ri li r

sav ru lur da sa ğ ya nı na çev ri lir

yar dan ay rı la lı ba şım çev rili r

yar dan ay rı la lı ba şım çev ri lir

Ceza yir ce za yir al gın ce za yi r
Ceza yir ce za yir ol maz o lay dı n

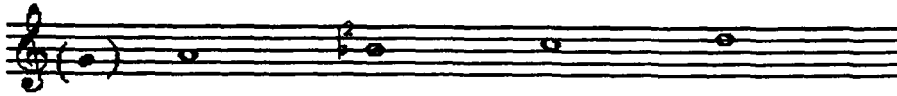
Ce za yir ce za yir al gın ce za yir
Ce za yir ce za yir ol maz o lay dın

ye tim yav ru la rı koy dun ce za yi r
ye tim yav ru la rı koy maz o lay dın

ye tim yav ru la rı goy dun ce za yir
ye tim yav ru la rı koy maz o lay dın

Cezayir'in harmanına bağına
Selam saldım hastasına sağına
Bizi kınayanın gelsin başına
- Bağlantı -

1) Ezgideki Ses Örgüsü (Dizisi)

6) Melodi Analizi

6. Ölçü = 14. Ölçüye

$$A + A^1 + A^1 + A^1 + A^1 + A^1$$

Saz 1m 2m 3m

$$A = (a_2 + b_2) + A^1 = (a_1^1 + b_1^1) + A^1 (a_1^1 + b_1^1) + A^1 = (a_1^1 + b_1^1)$$

$$\underline{A^1 = (a_2 + b_2^1)} + A^1 = (\overbrace{a_2}^{1m} + \overbrace{b_2^1}^{2m})$$

61

3.1.15

Aşağıdan Gelen anlı Araba

(Kaşık Havası)

Oyun Niğde ili İnli kasabası ve çevresinde tespit edilmiştir. Kaşık oyunlarına teşkil etmektedir. Oyunda sağı ayak parmak uçlarında yükselme, sol ayak tabanında basarak diz kırmalar hakimdir. Yüz tūze karşılıklı sırt sırta, sağıdan e soldan yüze bakışarak, yan yana durarak, dönüşler yaparak hatta yanlara (sağı sola) omuz düşürerek, hafif öne doğıru eğilerek, kostak kostak esneyerek kadınlı erkekli en az iki kişiyle gruplar halinde oynanır. Tam takım eşliğinde oynanır. Bu hareketler diğıer kaşık oyunlarında da aynen görülür sözlü bir oyundur.

AŞAĞIDAN GELEN ÇANLI ARABA

♩ = 100

(KAŞIK HAVASI)

Aşa ğı dan ge len çan lı a ra ba çan lı a ra ba

çı ka rın ça nı nı ba şım ga la ba çı ka rın ça nı nı

ba şım ga la ba Dost lar ben gi di yom si ze el ve da

si ze el ve da ver benime l mamı ben gi der ol dum

sı la yı va ta nı terk e dero l dum

Aşağıdan gelen kozaklı gelin kozaklı gelin
Topla zülüflerin toz olur gelin
Olura olmaza söz olur gelin söz olur gelin

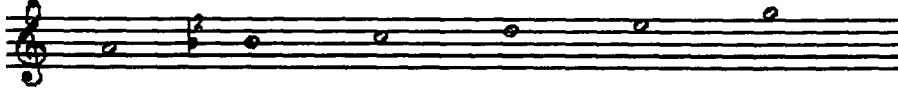
- Bağlantı -

Aşağıdan gelir aldıramadım aldıramadım
Gerdanı gerdana sardıramadım
Bir elin divitte bir elim kalem
Şu kızın aklını saldıramadım

Bir yer estide seher yerinden
Mektup yazamamış serinden

Aşağıdan Gelen Canlı Araba

1) Ezgideki Ses Örgüsü (Dizisi)

2) Ölçüsü = $6/4$ ($14 \cdot 6 = 84$)

3) Toplam Ölçü Sayısı = 14

4) Aralıklar = 3'lü Aralık 18 Defa

5) Ritmik Benzerlik = ---

6) Melodik Analiz

a) Melodik benzerlik = 1. Ölçü = 8. Ölçüye

2. Ölçü = 3. Ölçüye

9. Ölçü = 10. Ölçüye

4. Ölçü = 11. Ölçüye

6. Ölçü = 13. Ölçüye

5. Ölçü = 7. Ölçüye

7. Ölçü = 12. Ölçüye

12. Ölçü = 14. Ölçüye

b) Ezgisel Biçim

$$A + B_2$$

$$\text{Açılımı} = A = (a_6) \quad B_1 = (b_3) + B_2 = (b_3)$$

3.1.16

Hasan'ı Dağlardan İndiremedim (Kaşık Havası Oyunu)

Niğde ilinin İnli kasabası ve çevresinde tespit edilmiştir.

Kaşık oyunlarına örnek teşkil etmektedir. Oyunda sağ ayak parmak uçlarında yükselme, sol ayak tabanında basarak diz kırmalar hakimdir. Yüz yüze karşılıklı, sırt sırta sağdan ve soldan yüze bakışarak yan yana durarak, dönüşler yaparak hatta yanlara (sağa sola) omuz düşürerek, hafif öne doğru eğilerek, kostak kostak esneyerek kadınlı erkekli en az iki kişiyle gruplar halinde oynanır. Oyun Niğde'nin İnli kasabasından tespit edilmiştir. Bağlama, tam takım eşliğinde oynanır. Bu hareketler diğer kaşık oyunlarında da aynen görülür. Sözlü bir oyundur.

Yöre : Niğde - İnli Kasabası
K.Kişi : Ömer VAROL

DERLEYEN:FATİH UYAN
NOTAYA ALAN:MESUT ARSLAN
DERLEME TARİHİ:
22.04.2001

HASAN'I DAĞLARDAN İNDİREMEDİM

(KAŞIK OYUN HAVASI)

$\text{♩} = 100$

Ha sa nı dağ lar dan in di re me dim in di re me dim

çah şırlı çu ha yı giy di re me dim çah şır lı çu ha yı

giy di reme dim Ha sa nı m o lur mu böy le

as la nı m sen doğ ru söy le Ha sa nı

al lar ya kı şır As la nı m

el ler ba kı şır

3.1.17

İrfanım Dahım Yok

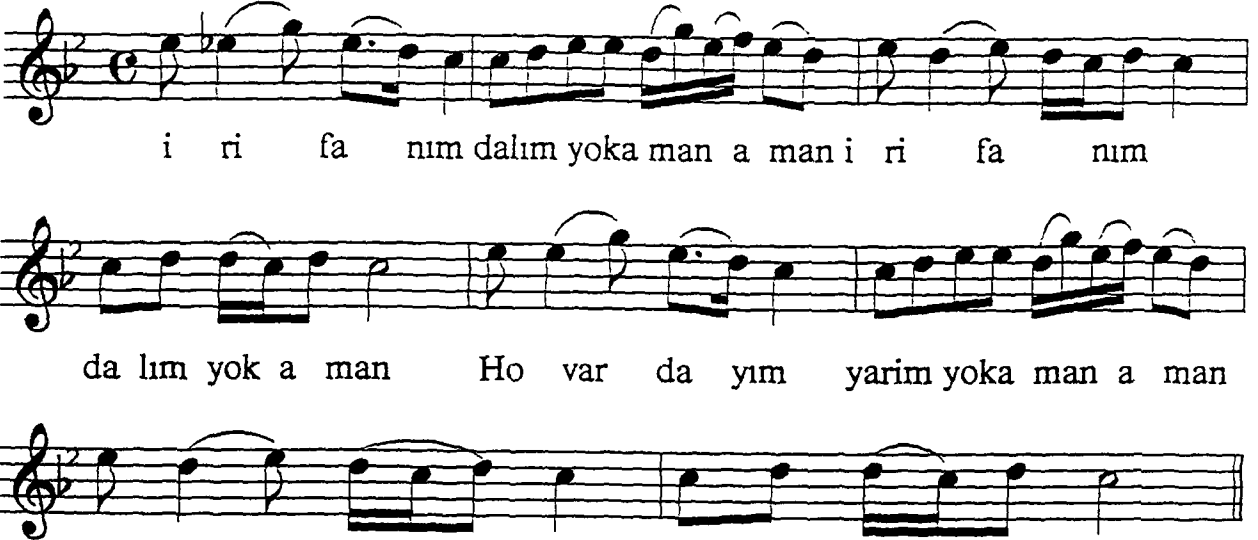
Oyun Niğde ili İnli kasabası ve çevresinde tespit edilmiştir. Oyun sarhoş; avare veya mecnun tiptemesi takınılarak sağa ve sola bakınılarak oynanır. Sözlü bir oyundur. Cezayir ve damlara çıkma oyunuyla aynı karakterdedir. Bağlama, tam takım eşliğinde erkekler tarafından oynanır.

Yöresi : Niğde - İnli kasabası
K.Kişi : Ömer VAROL

DERLEYEN:FATİH UYAN
NOTAYA ALAN:MESUT ARSLAN
DERLEME TARİHİ:
22.04.2001

İRİFANIM DALIM YOK

♩=112

i ri fa nım dalım yoka man a man i ri fa nım
da lım yok a man Ho var da yım yarım yoka man a man
Ho var da yım yar im yok a man

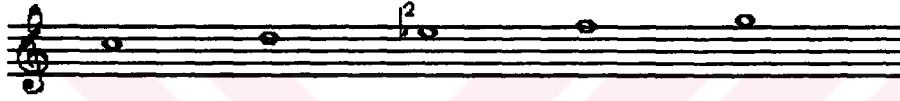
İrifanım dalım yok amman amman
Hovardayım yarım yok amman amman
Yarimi eller almış amman amman
Cahilim haberi yok ammam amman

İrifan olacaksın amman amman
Sarıp solacaksın amman amman
Ben müftüye danıştım amman amman
Sen benim olacaksın amman amman

İrifan = Reyhan

İrfanım Dalım Yok

1) Ezginin ses örgüsü (Dizisi)

2) Ölçüsü = 4/4 (8*4 = 32)

3) Toplam Ölçü Sayısı = 8

4) Aralıklar =

3'lü Aralık 7 Defa

4'lü Aralık 2 Defa

5) Ritmik Benzerlik

6) Melodi Analizi

a) Melodik Benzerlik = 1. Ölçü = 5. Ölçüye

2. Ölçü = 6. Ölçüye

3. Ölçü = 7. Ölçüye

4. Ölçü = 8. Ölçüye

b) Ezgisel Biçim

A + B + A + B

Açılımı A = (a₂ + b₂) + B = (c₂ + d₁)

A = (a₂ + b₂) + B = (c₂ + d₁)

3.1.18

Sinsin Oyunu

Merkez köylerde oynanan bu oyun sadece davul eşliğinde oynandığı gibi, davul ve zurna eşliğinde de oynanır.

Yöre halkının ifade ettiğine göre eskiden düğünlerde, önce güreşler tutulur, pehlivanlar seçilmiş. Bunu takiben orta yere büyükçe bir ateş yakılır ve onun etrafında dönülerek sinsin oynanmış. Bu oyunun özel bir figürüne rastlanamamıştır. Yöre halkından bazıları davulun ritmi dahilinde herkes gücünün yettiği kapasitede ateşin üzerinden atlar, birbirlerine yiğitlik, ataklık, kıvraklık gösterisi yaparlarmış. Halaylara sinsin oyunundan sonra geçilmiş. Oyunu oynayan kişi elleriyle halaya çağırır, şimdi bu oyunu oynayanlara pek rastlanamamaktadır. Davul, zurna eşliğinde oynandığı zaman “Köroğlu” müziğiyle oynanmıştır.

Abaru 2

1) Ezgideki Ses Örgüsü (Dizisi)

2) Ölçüsü = 4/4 (24*4 = 96)

3) Toplam Ölçü Sayısı = 24

4) Aralıklar = 3'lü Aralık = 18 Defa

4'lü Aralık = 8 Defa

5'li Aralık = 3 Defa

6'lı Aralık = 2 Defa

5) Ritmik Benzerlik = ---

6) Melodi Analizi =

a) Melodik Benzerlik = 1. Ölçü = 3. Ölçüye

3. Ölçü = 11. Ölçüye

11. Ölçü = 19. Ölçüye

21. Ölçü = 21. Ölçüye

2. Ölçü = 4. Ölçüye

4. Ölçü = 8. Ölçüye

8. Ölçü = 10. Ölçüye

10. Ölçü = 12. Ölçüye

12. Ölçü = 16. Ölçüye

16. Ölçü = 18. Ölçüye

18. Ölçü = 20. Ölçüye

20. Ölçü = 22. Ölçüye

22. Ölçü = 24. Ölçüye

Yöresi : Niğde
K.Kişi : Ali ATA

ABARU

DERLEYEN: FATİH UYAN
NOTAYA ALAN: MESUT ARSLAN
DERLEME TARİHİ:
21.03.2001

♩ = 105

Bas tım as ma nı n da lı na
dal ғı r lı ve r di a ba ru dal ғı r lı ve r
di a ba ru
in dim ya ri n bah a sı na..... yar sa rı lı ve r
di a ba ru yar sa rı lı ve r di a ba ru
el le ri u fa cık u fa cık ken di si kü ü
cük kü ü cük bı rak öp sün o o cuk o o cuk

Ben atımı nallatırım
Okşada nal iken abaru
Ben okızı oynatırım
Aman dökme ziline abaru
Aman kola saz ile abaru

3.2. Yörede Kullanılan Çalgılar

3.2.1. Halk Çalgıları

Bağlama :

Yöredeki halk sanatçıları hemen hemen bağlama ailesinin her sazını kullanmaktadırlar. Şu ana kadar kısa saplı bağlama ve bağlama düzeninde ezgi icra eden halk sanatçısına rastlanmamıştır. Bunun yanı sıra özellikle Bozlak icrasında yoğunlaşan mahalli sanatçılar teknesi 40'lık – 42'lik ve 44'lük bağlamaları tercih etmektedirler. Yöre sanatçıları bu bağlamalara özellikle orta tek bam bam yada bam teli ilave ederek Re perdesi karar kullanılarak icra edilmektedir. Genel bağlama icrasında-, özellikle Neşet Ertaş ve Ekrem Çelebi'nin icra tarzlarını yakalama arzusu hissedilmektedir.

Zurna :

Yöre halkının ve konuyla ilgili kaynakların belirttiğine göre yörede zurna son yıllarda görülmeye başlanmıştır. “Cura zurna” çalınmaktadır. Yörede Abdal Türkmenleri hiç yaşamamaktadır. Ancak son yıllarda Adana ve çevresinden bir takım davul ve zurna icracılarının yöreye yerleştiği tespit edilmiştir. Kırşehir ve çevresinden gelen Abdal Türkmenler yalnızca düğün süresince bağlama çalmak amacıyla gelirler.

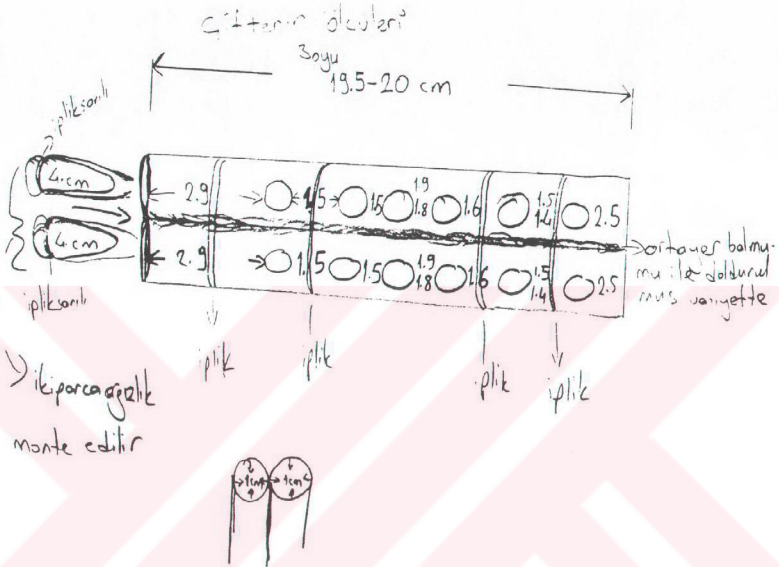
Davul :

Yörede davul icrası da son yıllarda görülmeye başlanmıştır. Daha çok “ Cura Davul” çalınmaktadır. Eskiden düğünlerde ve eğlencelerde zilli – zilsiz teflerin icra edildiği söylenmektedir. Yörede eskiden Niğdeli Üç Kardeşler adıyla tanınan Ahmet, Raci ve Talat Baykan kardeşlerden Talat Baykan sihirli def lakabıyla tanınmaktadır.

Niğde Yöresinin Mahalli sanatçıları (Davul ve Zurna)

Çifte :

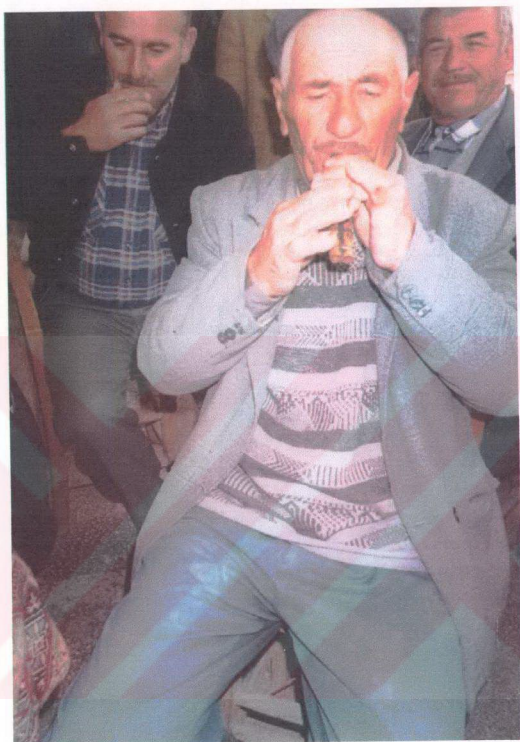
Merkeze bağlı inli kasabasından rastlanan çiftinin ölçüleri yukarıda ki gibidir. 1943 İnli Kasabası doğumlu Necip Solmaz'a ait olan bu çiftte yörede başka bir kimsede görülmemiştir. Köy kahvesinde konuştuğumuz Necip Solmaz ve yöre halkı çok eski yıllarda çiftinin yaygın bir şekilde çalışıldığını ifade etmektedirler. Necip Yılmaz bize Kırık hava olarak Gesi bağları ve Asker Yolu Beklerim uzun hava olarak ise yörede söylenen Ağ gelin v.b. Uzun havaları icra etmiştir. Çifte çalmayı babasından öğrenen Necip Solmaz 14 yaşından beri çiftte icra ettiğini belirtmektedir.

K.Kişi : Necip SOLMAZ
Yöre : Niğde - İnli Kasabası
(Çifteden Yazıldı)

DERLEYEN:FATİH UYAN
NOTAYA ALAN:MESUT ARSLAN
DERLEME TARİHİ:
22.04.2001

Gesi Bağları

Çiftenin Çalınışı

Çiftenin Önden Görünüşü

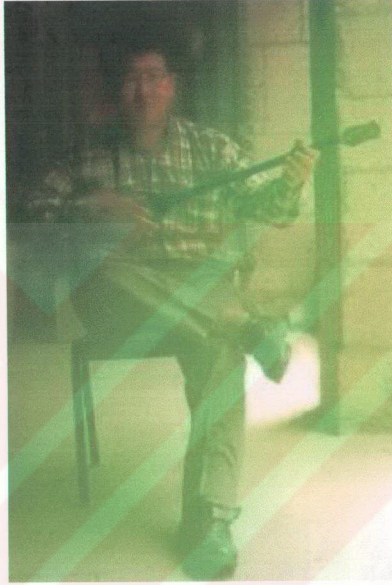
Dombıra:

Kazak Türklerine ait mahalli bir sazdır. Tarihi çok eskidir. 1960'lı yıllarda Harezm şehrinde (Özbekistan – Kazakistan sınırında) yapılan bir kazıda çıkan eşyalar arasında taştan yapılmış bir tablet bulunmuştur. Üzerinde ayakta durarak saz çalan bir insan figürü resmedilmiştir. Çalmakta olduğu saz 5 köşeli ve iki tellidir. Ve bu kazıdan çıkan sonuç bu bulguların 11.000 yıl öncesine ait olduğudur. Buradan yola çıkarak Asya Türklerinde kullanılmakta olan diğer sazlarda göz önüne alınarak baktığımızda Kazaklar da “Dombıra” Uygurlarda “Dutar” Tuva Türklerinde “Top şuvur” Altay Türklerinde “ikili” Türkmenlerde Dutar” Özbek Türklerinde “Tembur” olarak geçen bir çok saz vardır. Bütün bu sazların atası kazıda bulunan tablet üzerindeki resmedilmiş sazdır. Bu sazların içinde alacağımız Dombıra Kazak Türkleri arasında çok yaygın olarak kullanılan bir sazdır.

Dombıranın akordu 3 türlü yapılmaktadır. Re-Sol ve Re-Do olarak yapılır;ayrıca ünüsön olarak da çalınır.

Perdeleri ise bölgelere göre değişmektedir. Geçmişte batıda 13-14 perde kullanılırken doğuda ise 11 perde kullanılmıştır. Bu perdelere ek olarak “Kaşağanperne” tabir edilen oynak perdelerde kullanılmıştır. Günümüzde ise tam paraman sistemde 11 perde kullanılmaktadır. Doğuda kullanılan dombıralar daha kalın saplı ve küçük tekneli olurken batıda daha ince saplı ve geniş tekneli dombıralar kullanılmıştır. Bu icra edilen eser farklılıklarından doğmaktadır. Batıda daha acaliteli (hızlı) eserler çalınmaktadır. Sapının ince olması üst teli kullanma imkanı sağlamaktadır. Buda iki sesli bir armoniyi meydana getirmektedir³³

³³ Kaya Ömer, Niğde, Mart 2001, Kişisel görüşme

Dombıra : Ömer Kaya

Yöresi : Niğde - Altay Köyü
K.Kişi : Ömer Kaya

DERLEYEN: FATİH UYAN
NOTAYA ALAN: MESUT ARSLAN
DERLEME TARİHİ:
15.05.2001

KAMACAY

♩ = 105

Ba şın da ko ma caydın bir ta lu kü
ay rı lıp ka ma jay den bol dum kül kü
Bol dum kül kü oh vah
hay li li liy lay lil la la liy lay ka ma cay
kal dav ka yın sev le ta yım sev le ta
yım

Başında komacaydın bir talüki
Başında komacaydın bir dal üki (puhu kuşunun tüyü)
Ayrılıp komacaydın boldum tulki
Ayrılıp komacaydan oldum kulki : (madara olmak)
Ayrılıp komacaydan rürgenimde
Ayrılıp komacaydan yürüyorken
Keledi kaycerimden oyun kuli
Nermden gelir oyun eğlence !

NAKARAT

Ahay - haylili lilla lillala lilila kamacay
(kaldı - av keyin savletayım, savletayım)
Geride kaldı sevidiceğim

3.2.2. Tam Takım Sazlar :

Klasik Türk Müziğinde kullanılan ve bilhassa şehir halk müziği içerisinde halk tarafından benimsenmiş “İnce Sazlar – Fasil Sazları v.s.” isimlerle anılan keman, klarnet, cümbüş, ud ve darbukadan oluşan çalgı grubudur.

Bu çalgılar, özellikle Urfa, Elazığ, Kerkük, Diyarbakır, Konya v.b. illerimizde sıra geceleri, oturak alemleri v.s. isimler altında yapılan eğlence ve meşk ortamlarında kullanılmaktadır. Niğde ve havalisinde “Tam Takım Sazlar” olarak tanınan bu çalgı grubunun içinde günümüzde bağlamada görülmektedir. Yöre halkı çok eski yıllarda yöresel dansların ve düğün eğlencelerinin “Tam Takım” denilen bu küçük orkestra tarafından çalındığını ifade etmektedirler. Günümüzde Tam Takım Sazlar’ın ıcrası tok denecek kadar azdır. Tam Takım geleneğini sürdürmeye çalışan Klarnet sanatçısı Muammer Keskin ve arkadaşları geçmişte herhangi bir ses tesisatı olmadığından ve tam takım sazlarının volümlerinin yüksek olmasından tercih edildiğini ifade etmektedirler. Günümüzde ise ekonomik sıkıntı içerisinde bulunan yöre merkez ve köy halkının 4 – 5 Tam Takım sanatçısının parasını ödeyemediğinden bu gelenekten vaz geçildiği belirtilmektedir. Bunların yerine davul – zurna yada elektro bağlama – ritm saz almaktadır.

Buraya kadar bahsedilenlerden anlaşılacağı üzere Niğde ili ve çevresi farklı zaman ve bölgelerden büyüklü – küçüklü göçler alan yerleşim birimidir. Söz konusu göçler yörenin kültürel yapısını farklılıklar açısından zenginleştirmiştir. Yörede yapılacak olan bir gelenek – görenek araştırması şehir merkezinde merkeze bağlı köylerde, ilçelerde, ilçelere bağlı köy ve kasabalarda görülen farklılıklara göre sınıflandırılarak tasnif edilmelidir. Örneğin; günümüzde merkez Koyunlu kasabasında halkın düğüne davet edilişi Belediye hopolörlerinden gerçekleştirilirken Bor ve Altunhisar ilçelerine bağlı köy ve kasabalarda “Okuyucu” denilen kimseler tarafından kapı kapı çağrılarak gerçekleştirilmektedir. Yörede “Asker Düğünü” adı verilen askerlik çağı gelmiş gençlere uğurlarken yapılan şölene merkez – İnli kasabası ve civarında rastlanmaktadır. Bor ve Altunhisar’a bağlı bazı köy ve kasabalarda yaylacılık kültürü de ağır basmaktadır.

Günümüzde merkez ve merkeze bağlı köylerde düğünler bir yada üç gün sürmektedir. Genellikle kaşık ve kol havaları oynanmaktadır. Çoğunlukla bir elektro

saz eşliğinde ritm saz kullanılır. Yöre ve civar illerdeki isim yapmış mahalli sanatçılar özellikle Bor ilçesine bağlı Karanlık Dere köyünde düğünlere gelirler. Karanlık Dere köyü halkı çoğunlukla il dışında yaşayan çok iyi ekonomik güce sahip kimselerdir. Yöre halkının ifade ettiğine göre eskiden köyde düğünler Muharrem Ertaş, Neşet Ertaş tarafından çalmırmış. Günümüzde ise köy halkının Muharrem Ertaş ve Neşet Ertaş'ın müziğini çok iyi tanması ve bu müziğe olan aşırı düşkünlüğü nedeniyle düğün çalgıcılığı zorlaşmıştır. Bu sebepten köy düğünlerini çalmak belli bir birikim ve profesyonellik istemektedir.

Köyde çok katlı modern evler bulunmaktadır. Bu evlerin en alt katı bir şark odası gibi dizayn edilip düğün amaçlı kullanılmaktadır. Bu odalarda özellikle erkekler şenlik yapıyorlar genellikle düğünler Temmuz ayından itibaren yaz boyunca sürmektedir. Köy halkının büyük kısmının dışarıda yaşamasına rağmen dışarıda düğün yapmak kesinlikle yasaklanmıştır. Dışarıda ölen bütün fertler mutlaka köy mezarlığına defnedilir. Buraya kadar ki bilgilerin yanı sıra köy halkının aktardıklarına göre, köyde düğün mevsimi başladığı zaman sevilen, sayılan kişi “Savcı” seçilir. Söz konusu savcı yıl boyunca halkın arasında baş gösteren geçimsizlikleri, anlaşmazlıkları v.s. mahkeme eder. Özellikle haksız durumdakileri para cezasına çarptırır. Köy merkezi haricinde düğün yapmak, eğlenmek, yasaklandığından söz konusu köyde yaklaşık Temmuz ayından itibaren yaz boyunca her gün sabahdan akşama, akşamdan sabaha kadar düğün olmaktadır. Günümüzde düğünlere özellikle bazı radyo sanatçıları dahil Kırşehir ve Kırıkkale, Keskindeki bazı Türkmen Abdal müzisyenler gelebilmektedirler.

Niğde Yöresi Tam Takım Sazları

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

SONUÇ

1. Yapılan çalışmada Niğde ve çevresinde geçmişten günümüze aktarılan 18 halk oyunu ve ilgili oyun müzikleri tespit edilmiştir. Tespit edilen oyunların bir tanesi (sin sin) Bu artık yörede icra edilmemektedir.

2. Tespit edilen oyunların tamamına yakın halay sınıflandırmasına dahil edilebilecek karakter arz etmektedir. Bunların hemen hepsi toplu oynanan oyunlardır. Seyrekte olsa kadın ve erkeklerin ayrı ayrı gruplar halinde icra ettikleri kaşıklı oyunlara da rastlanmıştır.

3. Yörede oynanan oyunların hemen hepsi 2/4 lük ve 4/4 lük ölçüler üzerine kuruludur. Zaman zaman söz ve oyun figüratifi bütünlüğü açısından 6/4 lük ölçülendirmeler rastlanmaktadır.

4. Oyun müzikleri üzerine yapılan incelemelerde şu tespitler yapılmıştır.

a) Melodik ses örgüsü (dizi) bakımından

b) Ezgisel biçim bakımından

A + B + C = Cezayir Oyunu (2)

A + B + A = Osman Abi Oyunu

A + B + C + A = Abaru Oyunu

A + B + C = Pınar Başı Oyunu

A₁ + B₁ + B₂ + A₂ + B₃ = Porsuk Oyunu

A + B + A¹ = İki Ayak Oyunu

A + B = Cimdallı Oyunu

a + b + c + D = Ağırılama Oyunu

A + B + A = Çekin halay Oyunu

A + B₂ = Üç Ayak Oyunu

A + A¹ + A = Bitli Çoban Oyunu

A₆ + A₂ = Damlara Çıkma

A + B₁ + B₂ + C + D + E + F = Halay Oyunu

$A + A^1 + A^1 + A^1 + A^1 + A^1 = \text{Cezayir Oyunu (1)}$

$A + B_2 = \text{Aşağıdan Gelen Canlı Araba}$

$A + B_2 + C_2 = \text{Hasan'ı Dağlardan İndiremedim}$

$A + B + A + B = \text{İrifanım Dalım Yok}$

Yukarıda görüldüğü üzere müzikal biçimler daha ziyade 3 ila 6 müzik cümlesinden oluşan (bağımsız-varyant cümleleri arasında) formatlara rastlanmıştır.

5. Oyunlarda daha çok sekmeler, topuk vurmalar ve parmak uçlarında yayınmalar görülür. Oyunlarda ve el hareketlerinde sallamalar, çevirmelere rastlanır.

6. Yörede oyuncularının hepsinin ellerinde mendil (kırmızı-beyaz) bulunur.

Her hangi bir araç ve gerece rastlanmamıştır.

7. Niğde ve havalisinde oyun müziklerini icra eden çalgıcıları ele aldığımızda insan sesi dışında icra edilen sazları şöyle sıralayabiliriz:

a) Halk Çalgıları : Davul-zurna, Bağlama Ailesi, Çifte, Dambıra.

b) Halk çalgılarının dışında yörede tam takım çalgıları olarak adlandırılan Klarnet, Keman, Ud, Cümbüş ve Darbukadan oluşan klasik sazlara da rastlanmaktadır.

KAYNAKLAR

1. GABRIEL. Louis, Alvert. Çeviren YILMAZ. Faruk, Anadolu' da Türk Anıtları I. Belediye Yay. Niğde 1999
2. GEDİK. İlhan, Niğde Sancağı, Hamle Matbaası, Niğde 1994
3. GEDİK. İlhan, 20. yy başlarında Niğde, Hamle Matbaası, Niğde 1996
4. Niğde İl Yıllığı 1967. Niğde
5. Niğde İl Yıllığı 1997. Niğde
6. YILMAZ. Faruk, Kurtuluş Savaşı ve Sonrasında Niğde. Hamle Matbaası, Niğde 1998

GÖRÜŞMELER

1. ATA. Ali, Emekli Bed. Eğ. Öğretmeni, Halkoyunları eğitmeni. Niğde, Mart 2001
2. ALTIPARMAK, Mustafa, Emekli Bed. Eğ. Öğretmeni, Halkoyunları eğitmeni. Niğde, Mart 2001
3. ARSLAN. Mesut, Niğde Üniv. Öğrt. Görv. Şubat – Mart 2001
4. BAL. Ramazan, Mahalli sanatçı.(zurnacı)Niğde.Mart 2001
5. DEMİRAY,Nuran.Emekli Öğretmen, Niğde, Mart 2001
6. DİKMEN,Fikret. Şair ,Niğde,(Bor) Mart,2001
7. DURUKAN, Mustafa. Bağlama yapımcısı (Yerel sanatçı), Niğde, Mart 2001
8. ERCAN. Ali, Yerel sanatçı, Niğde Mart 2001
9. KAYA. Ömer, Niğde Üniv. Güz. San. Böl. Okutman, Niğde, Nisan 2001
10. KESKİN. Muammer. Klarnetçi (Yerel Sanatçı), Niğde (Çamardı ilçesi), Mart 2001
11. ÖZDAĞ. Ziya, Yerel Sanatçı, Niğde Mart 2001
12. ÖZDEN. Ali, Bağlama (Yerel Sanatçı), Niğde (Koyunlu Kasabası) Haziran 2000
13. ÖZAY. Mustafa, Halk. Eğ. Müdürü, Niğde Nisan 2001
14. SOLAMZ. Necip, Çifte (Yerel Sanatçı) Niğde (İnli Kasabası) Nisan 2001
15. TOSUN. Zümrüt, Ev hanımı Niğde Şubat 2001
16. VAROL. Ömer, Okul Müd. Yerel Sanatçı, Niğde (İnli Kasabası) Nisan
17. YILDIZ. Şinasi, Bağlama (Yerel Sanatçı) Niğde Şubat 2001

Ek 1 İnceleme tablosu

Sıra	Ezgi Adı	Öçütüsü	Donanımı	Durağı
1	Abaru	4/4	----	Si
2	Ağırlama	8/8	Si b - Do #	La
3	Aşağıdan Gelen Çanlı Araba	6/4	Si b ²	La
4	Bitili Çoban	4/4	Si b ²	La
5	Cezayir (1)	4/4	Si b ²	La
6	Cezayir (2)	4/4	Si b ²	La
7	Cimdallı	4/4	Mi b - Fa #	Re
8	Çekin Halay Dizilsin	4/4	Si b ²	La
9	Damlara Çıkma	6/4	Si b ²	La
10	Halay	4/4	Si b ²	La
11	Hasan'ı Dağlardan İndiremedim	6/4	Si b ²	La
12	İki Ayak	2/4	Si b ²	La
13	İrfanım Dalım Yok	4/4	Mi b ²	Do
14	Osman Abi	4/4 + 6/4	Si b ²	La
15	Pınarbaşı	4/4	Si b (re b)	La
16	Porsuk	4/4	Si b ²	Re
17	Sinsin	5 zamanlı	---	---
18	Üç Ayak	4/4	Si b ²	La

ÖZGEÇMİŞ

1966 Yılında Elazığ'da doğdu. İlk, Orta ve Lise tahsilini Elazığ'da tamamladı. 1989 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Musîkisi Devlet Konservatuarı Türk Halkoyunları Bölümünün açmış olduğu sınavı kazanarak konservatuara girmeye hak kazandı. Bu süreç içerisinde Konservatuarın ekibinde ve bir çok dernekte oyunculuk ve oyun eğitmenliği yaptı. 1995 yılında Konservatuardan mezun oldu. Aynı yıl İ.T.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Halkoyunları Dalında Yüksek Lisansa başladı. 1996 yılında Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulunda Halkoyunları öğretim görevlisi olarak göreve başladı. Üniversitenin Halkoyunları Ekibini çalıştırarak Üniversiteler arası Halkoyunları yarışmalarında çeşitli dereceler elde etti. Çeşitli nedenlerden dolayı ertelemiş olduğu Yüksek Lisan çalışmalarına devam etmektedir. Halen Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Yüksek Okulunda Halkoyunları Öğretim Görevlisidir. Evli ve bir çocuk babasıdır.